

Sequitur nūc solēns repetitio eiusdē vni abbatis sicut alias panormitani circa. c. ecclēia sctē Marię de consili.

Ecclēsia sanctę Marię

De constitutōib⁹ famosū caplm. tū ppter materiā hic contentam. tū ppter materiā sibi appropriabilem que ex infra dicēdis apparebit difficillima. et valde plura existit. et conabor h̄ inserere cāda p̄ dōd. iuris vtriusq. humani scz et diuini in varijs et vtriusq. locis. An et qū lex imperial vel superioris aliq̄ modo includat ecclesiās. ecclesiasticas psonas vel earū bona. et sup quibus hēnt prātem statuēdi in ocernētib⁹ quoquo mō ecclesiās ecclesiasticas psonas et iparū bona. Et solet h̄. c. cōiū sumari hoc modo. Cause ecclesiā p cōstitutōes laicorū diffiniri nō vnt. Ego hō sumo sic. scdm̄ intellectū quē infra tenebo. Statutū gñale laicorū. ecclesiā. ecclesiasticas psonas vel earū bona. in eorū p̄uocitiū nō oprehēdit. nec spēale etiā eaz omōdum et fauorem ocernat. Diuiditur in duas partes. In p̄ma ponit motiū diffiniciōis. In scda diffinit duplicem rōnem assignando. quarum 2^a. exempto corroborat. Scda rō ibi a q̄bus. exemplum ibi vnde. Scda p̄ p̄cipal ibi qd a senatore. Et scdōū q̄ hoc c. i. et v. l. p̄. c. ecclā. i. et ij. ponit eundem casū. h̄ signabo casū vt attinet dūtaxat ad. c. n̄m. et put colligit ex glo. p̄all. c. ecclēia. i. l. p̄de. Ecclesia sanctę marię in via lata mouet q̄onem extra Jo. anchora sup quibusdā possessionib⁹ corā iudice seculari lite coram iudice contestata. Item Johannes illas possessiones transtulit in monasteriū sancti Siluestri. de mū. b. occasiōi senator. cuiusdā statuti q̄ cauebat. q̄ si quis rem litigiosā trāsferreret in aliū pendēti lite possessio auferret possessor. et datur petitori spoliante monasteriū aliter nō vocatum nec ouidum nec ofessū possessionib⁹ illis et eas restituit ecclesię sanctę Marię. finalit ad q̄relā monasterij p̄p̄ reuocauit gestū per

senatorem. et easdē possessiones restituit eas monasterio sancti Siluestri finalit diffinitur reddens duplicem rōnem. p̄ma q̄ illud statutum laico et ex defectu p̄tatis nō oprehēdebat ecclesiās vel ecclesiasticas psonas q̄q̄ gñalit loqueretur. Scda q̄ si motu proprio aliq̄o statuū laici etiaz in fauorem ecclesiā illud tale statutū non tenet ex defectu p̄tatis nisi fuerit p̄ romanū pontificē roboratum et hoc p̄bat exemplo basilij. multo ergo fortius statutū valere nō debeat quod non afferebat omōiū. s̄ potius p̄uocitiū. Secūdoario factū senator. tacite iprobat ex defectu ordinis iudicialij. q̄a monasteriū non fuit vocatum nec ouidū nec confessum et sic fuit lata sententia sine cāe et gñitōne. nūc lege l̄am qua lecta colligo notabilia. Et p̄mo nō. fm̄ p̄uocitiū casus positōnem ter. aptū extra opti. Bar. in l. oīos populos. C. de sū. tri. vbi dicit statutū gñale laicorū disponēs sup contradiū vel delictis. seruāum i vtroq. foro et extra ecclesiās et ecclesiasticas psonas dūmō sit honestum. et non cōtra ea sit q̄ sūt ecclesię i p̄uilegiū ocessa. s̄ ei statutū erat gñale nec oīnebat peccatum cū puniret delictū litigiosū. et tamē non oprehēdit ecclesiās. et h̄. q̄ statutū recipit vires et āpliat ex iurisdictōe statuentis de sē. ex. a nob. et c. h̄. c. et. et l. si. ff. de iur. om. iu. vbi cū laici h̄eant iurisdictōem i ecclesiās vel clericos ad ip̄os eorū statutū nō excedit. nō ergo valet distictio bar. An statutū sit gñale an speciale sup ecclesijs et ecclesiasticis psonis q̄ cā nulli tatis surgit ex defectu potestatis et non ex fōrteate statuēdi seu disponēdi. vt h̄ exp̄sse colligit in vtraq. rōne ter. q̄nimo pl̄oīco tale statutū gñale nō oprehēdere ecclesiās vel ecclesiasticas psonas. etiā ex mente statuētis nō enim fuit de mēte statuētis velle oprehēdere nō subiectos vt i p̄eall. c. a nobis. imo nec s̄oītos s̄i bī non obediētes de facto. ar. in l. si. de langu. et l. i. in fi. C. de no. codi. o. po. et d̄ hac materiā infra latius subijciā. Scdo colligo q̄ laicorū quidam sunt religiosi quidam non religiosi. et potest istud nō mē religiosi sumi late vt comprehendatur quilibet fidelis religioso et catholice viuens sic ductus. q̄ debitam religionē deo deuote et fideliter impendit. s̄i

ent enim paratibus debetur honor. ita
deo religio. **I**te potest sumi ppe. ut so/
nat et stride. et tunc apprehendit laicus con/
uersus et i veroq; sensu verificat hec lra
No tertio ibi sup ecclesijs et psonis. q
p lone ecclesiastice gaudet privilegio eo/
dem cu ecclesijs. et glo. colligit. ar. q eo/
dem modo ceteri dent bona clericorum
et ecclesiarum. ter. cu hic no dicit sed ta/
tum facit meconem de psonis. et idē qd
hec glo. tenet. gl. in. c. ex lris. de pigno.
reddens causam et rōnem. q bona cleri/
corum sūt tacite obligata ecclesie p ma/
la administracōne. idē et laci. no. glo. in
c. finalit. xv. q. i. in gl. in. c. si. de vi. et ho.
ele. h nec dictum nec ratō indistinde pcel/
dunt. **N**on enī per oia bona clericorum
gaudet eodē privilegio cu bonis eccle/
sie. pro hoc glo. singularis i. c. possessioes
xvi. q. iij. q vult q bona patrimonialia
clericorū prescribi pnt sicut bona laicorū
quod sēit etiā **M**ost. in. c. sanctorū de p/
scrip. et sic no requirit. et an. prescriptō ad
idē gl. i. c. quantū de censu. li. vi. et ibi per
archi. qui dicit no eē perpetue veruz q
bona clericorū gaudeat eodē privilegio
cum bonis ecclesiarū. et idē ibi gl. dicit eē
spe. in. ti. de in inte. resti. s. qualiter. et h
nūquid. clericū lesū i patrimonialib?
no audiri petere in integrū restitucōnez
qd etiā sēit glo. i. c. vnica de i inte. res.
Et casus in quibus clerici gaudēt i re/
bus proprijs privilegio. ponit spe. i. ti. de
ele. siuga. s. i. **I**te ratō no est vera quia
multi sunt clerici no habentes bnficia.
ex quo sequeretur q illoz bona. quia i
eis cessat ratio no gauderēt in aliq pui/
legio ecclesiastico. ratō tū in se mihi pla/
cet. ut bona clericorū sint tacite obliga/
ta ecclesie p mala administracōne. non tū
apte pbat iure. h iocitāte rōis sicut enī
bona mariti sunt tacite obligata vxori
pro dote. l. si. c. q po. in pig. ha. et c. ex li/
teris. de pigno ita et bona clerici eccle/
ie q dicit eius vxor. in. c. sicut. vij. q. i. itē si
cui bona tutoris sūt obligata pupillo.
l. si. c. de legi. cu. ita et bona clerici q cō/
pat vxori. i. c. fraternitatis de dō. vide
glo. v. q. iij. qz epi. **I**te bona cōuadorū
vedigaliū sunt obligata fisco. l. semp. s.
diuus. **E**t de iur. imu. et ecclesia in priuile/
gio equiparatur fisco. ut no i. c. i. de i in/
te. resti. et pro poidis vide glo. in. c. fina

liter palle. **I**ocirco dico post de. an. in. c.
si diligēt. de pscrip. posse dari regulam
q nunquā gaudet nisi i casibus iur. ex/
pressis. **N**o iura que gualit loquuntur
respōdeo. q gaudet eodē privilegio quo
ad defensionē. ut specu. dicit in pal. s. sed
nunq. et glo. sēit i palle. c. finalit. nun/
qd autē gaudeat quo ad materiā hui?
c. infra sibi ciam. **M**ota statutū propo/
motu laicorū conditū etiā fauorabile ec/
clesijs no valere. quod itelligē quando
specificē disponit de ecclesijs. sec. si gna/
liter. tū enī valz si porrigit aliquod cō/
modū in ecclesias vel ecclesiasticas perso/
nas. ar. c. dilecti. de fo. spe. quod itelligē/
dum est. ut infra sibi ciam. **M**ota vnū ca/
suz reseruatū romano pōtiffici. scz appro/
bare statutū laicorū sup rebus ecclesie
eodū. et sic epi et alij prelati nequeūt ap/
probare tale statutū qd itelligo iquan/
tū deuiat a iure cōi. vel inquātum intē/
dunt approbare. ut liget tanq; statutū
laicorum. quia non possunt hanc iuris/
dictōnem tribuere laicis sup ecclesijs. et
ecclesiasticis psonis. ar. c. decernimus.
de iudi. aliud i p qd laico etiā potesta/
tem excommunicandi conferre potest.
ut no. glo. singularis i. s. verū. xxij. dist.
in. s. duobus. et no. in. c. quanto de con/
sue. facit rex. in. c. mennaz. ij. q. v. et l. xij.
dist. adrian. no tamē possit laico demā/
dare ut conficiat corpus xpi. quia hoc
solum pbris ocessum est a deo. dum ait
discipulis hoc facite in meam cōmemo/
racōnez et. ut in. c. i. s. vna. de sum. trini.
et ponit glosa in capitulo peruenit. xcv.
distindio. que circa hoc ponit quedam
pulcra. et lacius de materiā per doctoz.
in preallegato. c. quanto. de consuetud.
An autem papa possit se subijcere iu/
dicio laicorum. **V**idetur q sic. quia
est supra omne forum. et potest destrue/
re condere et diminuire formam iuris.
pro hoc capitulum. nos si incompeten/
ter. secūda questione septima. quod ad
hoc qdvis solet allegari facit. l. est rece/
prum. ff. de iurisdiction. omni. iudi. **J**o/
hann. andree notabiliter hic tenet oppo/
situm dicens. quod in preallegato capi/
tulo ponitur iudicium pro discretio/
ne. et sic aperte sentit quod etiam iudi/
cio imperatoris se subijcere non potest
et hoc quia detraheretur et ignitari sum

mi apostolat^r et iuria irrogaretur deo
ut suus vicarius possit ab alio iudicari
et sic. c. si diligenti. de for. ope. etiam pcedit
in papa. Illud autem certum est quod in foro co
sciencie potest se subicere iudicio sacerdotis
cui peccata sua confiteatur ut non. glo. i. c. sane
h. de offi. dele. et post. in summa. de pe. et
remissi. cui confitetur. et cui. et vide quod
non. Jo. an. in. c. significasti. de for. ope. et
ir. q. ij. nemo. An autem in seculari possit
ab aliquo iudicari. remitto ad non. i. c. si
xl. dist. et lxxix. dist. si quis pecunia. et ir. q.
lxx. alio. et c. nemo. et c. propter principaliter.
et c. omnia per mundum. et per archi. in. c. in fe
dei favore. de here. li. vi. et c. si duo. lxxix.
dist. xxi. dist. nunc autem. Non. hic textus. per viam
viam. i. c. i. s. e. quod causa ecclesiarum etiam in qua
tum tractatur principaliter coram iudice secula
ri non est decidenda sed laicorum statuta. Non
quod iudex laicus etiam incidenter i. contingit
tibus lite pendente. non excedit officium suum
ad personas ecclesiasticas quod facit ad duo
primo contra accus. i. l. nullum. et de testi. et per
Inno. i. c. vix. de fo. operet. ut de crimine
clerici nec principaliter nec incidenter possit
laicus se intromittere. de quod per archi. in. c. i.
de de. vii. li. vi. Proinde quod clericus non
potest recoveniri coram iudice seculari
de quo ple. non. in. c. at si clerici. de iudic.
Ultimo colligo iuxta glo. si. non valere
sententiam in si iudicium vel non confessum et so
let allegari hec glo. quod non valet sententia
sine medijs. per hac glo. vii. text. i. c. nos in
quod. et c. p. m. et. ij. q. i. et non. glo. ij. q. i.
i. summa. et Innocen. i. c. tua. de coha. de. et
ma. et et hoc huius glo. quia inter cetera.
quod requirunt ad sententiam. exigunt etiam cognitio
et hec de substantia ordinis iudicarii ut
non. glo. pall. ij. q. i. i. summa. et probat in iu
ribus pal. si ergo fert sententia ex arrup
to. non valet tanquam lata contra solitum ordi
nem iudiciorum. ij. q. vi. et diffinitiva. et. l.
plata. et de se. de quod in spe. i. ti. de p. par
to. iudic. i. principio. imo plus sentit Bar.
in. l. prolatam. et de sententi. quod etiam si
iudex receperit probationes in causa. si
ex temporis breuitate apparere potest.
quod sententiam tulit sine cause cognitione
ne non valet sententia maxime si actus
sint magna iusticia. dubia. et causa esse
ardua et valde intricata. argu. opel. de
in integrum restitut. cum ex literis de pe.

distin. h. hec que de caritate. Reddo et
aliam rationem nullitatis ubi enim se
tentia continet apertam et manifestam
iniquitatem viribus non subsistit. nec
est opus appellatione ut est textus. notab.
in. c. in ceteris. de re iudi. non. Innocen. in
c. fraternitatis. de frigi. et archi. in. c. ve
nerabilibus. de sen. exco. li. vi. at ista la
ta ex arrupto est huiusmodi ergo et. et per
has rationes dico sententiam nullam esse
simpliciter. nec eam valde partis peni
sentia appellacione obmittentis. licet con
trarium sentiat hic do. cardo. nullitas
enim releuat ab onere appellacionis. et quod
supra tenui videtur etiam sentire Bar.
i. vicia. l. prolatam. et. l. ex stipulatione. e.
ti. hec omnia dico limitanda per textum. no
tabilem in. c. afferte. de presump. videlicet
cet quando in causa nihil proius actum
est. secus si aliquo fuerit ibi actum. quod
presumptive potuisset iudicis causam i.
formare. nam ex presumptione violata
potest iudex ferre sententiam licet illam
non redegerit i. actum ut probat ibi textus. no
tabilis. et facit quod nota. Innocen. i.
in. c. post electionem de concess. prebend.
prope finem. et in. c. quoniam contra.
de proba. facit textus. cum ibi nota. in. c. cum
causam. de re iudica. Et pro declara
tione predictorum et eorum que dicuntur
in glo. penulti. et vici. distinguendum est
breuiter quod aut proceditur contra ab
sentem non citatum vel conuictum vel
confessum. et sententia secundum omnes est nul
la. ut. ij. q. i. nos in quinquam. et in. c. p.
mates. et c. i. de causa possessi. et proprie
tat. et c. inter quatuor. de maiori. et obe
dien. et. l. prolatam. et de sententi. et. ij. q.
ix. omnia. et c. caueat. et c. absens. cum
simi. quod procedit secundum Innocen. in. c.
tua. de cohab. clericorum et mulierum
etiam in facto notorio. quia ibi etiam per
omnia ordo iuris non est necessario ser
uandus. debet tamen fieri citatio. et sic
communiter tenet glose ubi attingunt
hanc materiam. ut in. c. ad nostram. lii.
de iure iuran. de purga. canon. cum vi
lectus. ij. q. i. manifesta cum similibus.
quod puto verum. nisi factum adeo sit
notorium quod certum sit absenti nul
lam defensionem competere. ut in capi
tulo cum olim. de re iudicata. et ubi

ubi casus nobilis fm vnu intellectum
7. l. ij. q. d. si de fructuaria. 7 qd ibi no.
Bar. ff. de adm. re. ad clui. p. inen. **Aur**
sententia fertur contra citat. 7 no vifit
adit i causa factis. 7 sic sine cause agni
cone. 7 etiam non valet vt no. ij. q. i. i su
ma. 7 i pall. l. platam. 7. c. cu3 Bertolo
de re iudi. 7. c. tu ex lris de in iteg. restit.
Item si pfructorie vidit. ita qd no potuit
plene istruu quod pot perpendi ex tepis
breuitate fm bar i pall. l. prolata. **Q**u
q fertur snia contra citatu no data sibi
copia defendendi. 7 sic prolixus exclusi e
defensione. 7 no tenet snia etiam in noto
rijs fm Inno. in. c. pall. tua. qz ex quo ci
tatur debz audiri eius defensio facit qd
no. glo. ij. q. i. in summa. **Q**uq datur co
pia parti se defendendo. 7 audiuntur ex
ceptiones sue. si iudex no vult admittere
pbaciones exceptionis. 7 tunc dicit Inno.
in preal. c. tua. q in notorijs valet snia
In non notorijs ponit duas opin. vna
q valet snia **A**lia q non. 7 hec videt si
bi placere **C**al. t3 ibi sententiam esse ali
quam. licet iustitiam. 7 hac opi. etia sequi
tur do. an. hic. quia licet hoc sit de iusti
tia. non tamē de substantialibus p hoc
qd no. spe. in. ti. de pparato iud. si. circa
principium. 7 hoc puto verum. p ea q no.
Inno. in. c. post electionem de ocess. pben
ubi dicit iudici tributam esse facultate
repellendi exceptiones. quas putat fri
uolas 7 maliciose pponi. ar. i. c. interpo
sita. 7. c. vt debitus. de appel. ubi patz q
appellatō non iustificatur et sola reiecti
one exceptionis. nisi pbetur veritas ex
ceptionis. vñ potuit no admittere ex ea
7 ad hac distictionem pfit reduci 7 dēt
omnia pōda. nunqo autē requiraf ci
tatio si ps est presens 7 se defenderit. vi
de p Jo. an. in. c. si. de electione. li. vi. ubi
concludit qd no. idēz 7 Bar. in dicta. l. p
latam. **C**his notabilib⁹ expeditis ve
nio ad diffusam materiam. **E**t vñ q h
statutum debuit seruari. etia respectu ec
clesiarū 7 clericorū. 7 nequ i foro ciuili.
h in canonico. vt l. c. i. de no. op. nū. ubi
papa mandat causam inf duas eccles
vertentē decidi fm canones 7 leges se
culi. ad idē. c. dignum. ij. q. ix. ubi causā
criminalē contra clericū mādāt decidi
fm obseruatiōnem canonum 7 legū. ad
idē. x. dist. **S**i in adiutoriu. 7 de ocess.

preben. auctoritate. li. vi. in fine. 7 de res.
in inte. constitut⁹ ubi specificē tangitur
de statuto laicoz. **A**d idē. c. cū venisset
de eo qui mit. in pos. 7. c. cum cā de re iu
dica. a contrario sensu. **A**d dilucidandam
materiam ipsam prosequar p duo mēbra
pncipalia. primo quando. l. emanauit a
pncipe. 2^m quando pcessit ab inferiori.
Circa p^mū duas theoricas reperio tra
ditas per doct. i diuisis locis. nā in. c. si. d
solu. dicunt q leges ecclesijs onerosas ee
damnose no ligāt ecclesias nec psonas
ecclesiasticas. nisi fuerint p ecclesijs ap
probate. Si autē fauēt ecclesijs 7 eccle
siasticis psonis semper intelligunt appro
bate. 7 recepte per ecclesiā. x. dist. c. i. 7. ij.
7 originaliter hec fuit theozica Inno. c.
quā etiam refert 7 sequitur archidiacon.
x. dist. imperatoris. 7 hoc qñ lex est pnci
pis. **S**i vero est inferioris siue pindicat
siue faueat non valet. nisi c. presse appro
betur p papā vt hic. **A**lia theozica pōit
Jo. an. post abbatem. in. c. i. de no. opes.
nū. ubi sic distiguit. q aut leges no con
tradiciūt canonibus. 7 mixti allegātur
i vtroq foro. **A**ut contradiciūt expresse.
7 tūc aut lex potest fuari sine peccato.
vt in numero testium in testamentis. et
similibus. 7 tunc lex seruabitur in foro
suo. et canon in foro suo. vt notatur in.
c. cum eses de testa. 7. c. relatum. 7. in. c.
secundo de arbi. libro sexto. **S**i vero
lex inducit peccatum. tunc indistincte i
vetroque foro statur canon. vt in capu
tulo finali. 7 quod ibi nota. de prescrip.
Et nota. glos. in regula possessor. de re
gulis iuris libro sexto. **E**t hanc theori
cam sequitur Barolus. **E**t post eum
Balous in. l. p. i. uilegia. **C**. de sacrosan
ctis ecclesijs. **Q**uandoque casus occur
rens non est decisis. sed sub disputaci
onibus doctozum casus est positus. et
si reperitur decisio legalis. est omnibus
opinionibus preferenda. **I**tem ecōtra
si sint opinionēs de iure ciuili. et reperit
tur decisio canonica secundum Johan
nem andree in loco preallegato. **E**go
expediam hanc materiam sub entimesi
tione casuum. vt clarius pateat quom
am distictio prolata obscuritatem patit
Et primus casus est quando lex spe
cifice disponit super re spiritali vel ec
clesiastica. vt sunt leges que tractāt de

nec generaliter nec continet peccatum nec
contradicit canonem. et tunc suatur in vero
quod foro. si est lex fauens et non preiudicialis.
et est iste proprius casus. c. i. de nou. ope.
nū. et iurium civilium. et facit. c. i. de consue.
Secus si est preiudicialis. ar. i. preall. c.
i. de consue. et non. doct. in prealleg. c. fi. d.
solu. Sed circa istum casum oritur du-
bium quando lex dicatur onerosa et pre-
iudicialis. nam sunt quedam materie.
de quibus modicum et succincte tractat in
iure canonico. ut de contraditibus bonis
rei et stricti iuris. ut commodati deposti
et locati empti. et venditi de pignoribus
de testamentis mandato. et si. De his et
multis alijs parum habetur in iure ca-
nonico. ut tangit archi. vij. dist. quo iur-
re. et in iure civili habentur tractatus et ti-
tuli diffusi et prolixi. dicemus neque super
his et similibus iudicentur clerici secundum le-
ges. ex quo deficiant canones. an debeat
haberi predicta consideratio an sint on-
erosae vel fauorabiles ecclesijs. et personis
ecclesiasticis. ut sciunt doct. i. preal. c. fi.
Do. pe. de ancho. i. repetitio. c. i. s. e. tenz
per ecclesiam et personam ecclesiasticam. postquam in
adquirendo disponendo et retinendo de tem-
poralibus omnium predictorum titulorum
sunt capaces ut subiaceant legibus que
provident super talibus bonis adquire-
dis retinendis et disponendis. et sic secundum
naturas adonum. et interpretationes iuris
consultorum debent clerici et ecclesie iur-
dicari. nam iuris consulti subtilissimo et
divino quodammodo motu ad istas a-
dones pervenerunt. l. fi. C. de lon. tem. pre-
scrip. nec talis lex potest dici ecclesijs. vel
clericis danosa licet clericus vel ecclesia
quia forte venit contra premissa. vel dolus
sive fraude adhibuit in contractu apostoli-
condemnetur. vel interpretatio in seipsa
equa in damnum suum cedat. nam et secum
contrahens. si quod tale sibi acciderit si-
militer condemnaretur non debet ergo
claudicare contra dictum. et hoc sentit Jo.
an. in. c. quod quibusdam de fidei iussu. i.
nouella ad finem glo. magne. Secundum er-
go facti accidentia legalis provisio pre-
esse videtur vel danosa ecclesijs. et personis
earum quo casu ille qui se habet prius
ad damnum et ad commodum non potest
pretendere lesionem. licet forte finistruz
evenerit. ar. l. si pater. C. de inoffi. testa.

facit quod non. glo. in. c. plerumque. xliij. q. iij.
et quod non. in. c. per tuas. de do. post du-
nos. resti. et hoc videtur verissimum. et est
de mente canonum et omnium canonista-
rum et aperte sentit Hosti. in. c. ecclesia. 7.
ut li. pen. super glo. fi. his enim casibus
canones adiuvantur per leges. ut dicit
tex. in. pall. c. i. de no. ope. nū. intelligo er-
go legem esse preiudicalem quando sim-
plex infert onus et preiudicium et quando si-
ne causa. secus si cum causa. iij. q. ix. vig-
num. Et ex his infert do. pe. q. clericus
institutus si non fecerit inventarium tene-
bitur ultra vires hereditarias iuxta. l.
fin. C. de iur. veli. hoc viduum puto indu-
bit procedere in clerico. et sic intelligo glo.
in. c. i. de solu. an autem procedat in ecclesia in-
stituta herede vel fisco succedente alicui
Bal. in. l. fi. pall. dicit quod si fisco occupat
bona vacantia non obsequio inventario non
per hoc tenetur ultra vires hereditari-
as. ff. de iur. fisci. l. i. §. an bona. Idem si fisco
procedat propter delictum alicuius. quia
non dicitur tunc fisco proprie heres. sed
vindictae causa succedit. ff. de iur. iur. res.
non solum. §. fi. et quocumque succedat fis-
cus non tenetur ultra vires hereditari-
as. quia intelligitur sibi delata heredi-
tas quatenus non est onerosa dicto. §. an
bona. et l. non possunt. c. ti. et sic idem in ec-
clesia que gaudet privilegio fisci. ut non
in. c. i. de iur. iur. resti. et hoc sequitur do.
car. in. c. i. de solu. pall. alleg. reperio glo. ap-
te sentientem contrarium in. c. i. de testa-
to. Sed primum dictum videtur magis equum
ut hoc sit privilegium ecclesie sicut et fis-
ci. ar. eius quod non. glo. in. l. miles. ff. de
re iudi. Sicut directe bona ecclesie alie-
nari non debent. ita nec indirecte de re-
gu. iur. cum quod una via. li. vi. et de p-
cu. tue. Et idem reperio tenere Bartol.
in repetitio. l. i. C. de sacrosanct. eccle-
conclusio. q. si ecclesia vel pauperes in-
stituantur. vel sacerdotes iuramentum ecclesie vel
per animam. ut adeant hereditatem sine be-
neficio inventarii quod non teneantur in soli-
dum. primo ad similitudinem fisci. l. i. §. an
bona. et l. non possunt. ff. de iur. fisci. Idem
quia iura civilia non possunt obligare
ecclesiam. et pia loca ultra vires heredi-
tarias. cum talis obligatio non sit de
iure naturali. Item in extraneo here-
de. est ratio. quia presumitur usurpasse

passet bona in aut. de heredi. et fal. et san-
cim. q. rō cessat in ecclesijs et p. locis
Item aduoc. rex. in aut. sicut alienatio
de sacrosan. eccle. ubi ecclesia nihil dēt
adquirere ex q. obliget et oneret ultra quā
accipiat sed si sacerdos instituat heres
ratione consanguinitatis. vel amicitie pu-
tat eum teneri. in aut. de heredi. et fal. et
penul. Et ex prius dictis inferet q. si clē-
cus non adimplet voluntatē defuncti pri-
uabitur hereditate iuxta aut. et ampli.
de fideicomis. Item in casibus in qui-
bus quis ut indignus hereditate pua-
tur ut puabif et clericus. ff. et de his
qui. ut indig. Item si non petit tutorem
pupillo priuabitur eius successione. ut
in. l. sciant hoies. de le. here. Item here-
ditatē nō aditā non trāsmittit sicut nec
q. libz alius. l. i. et nouissimo. de cadu-
tol. Item in casibus in q. bus p. ius civile
et prouisum. ut perdat possessio etiā clē-
cus sic laicus eam pot. l. si. de ad. q.
poss. fundis nōtis in. c. olim. i. de restit.
spoli. Et idē videtur dicendum in casibz
p. dictis et similibz de ecclesijs. quod de
clericis. salvo f. titutioni bñficio et alijs
p. uilegijs in suis casibus ecclesijs et cle-
ricis concessis. ut in toto titulo. de sa-
crofand. eccle. cu. si. ad p. dicta nota. doc.
in. c. i. de testa. **Quartus** casus est q. si
lex generalit. disponit sup. rebus t. p. ali-
bus deulac eamē a dispositione canonica.
ut in casu. c. ij. de arbit. li. vi. et c. cum
elless. et c. relatum. de testa. et tunc cōiter
dicif legem seruandam fore in foro suo
et canonem i. suo ut cōiter nō. in iuribz
p. alle. nisi temporale forū sit de t. p. ali-
ris iurisdictione ecclesie. quia tūc fuabitur ca-
non de appe. si duobus. et c. q. d. clericis.
de fo. compe. et qui si. sunt legi. p. ueneā-
bilem hāc omunē theoricam v. extēde-
re glo. in. c. cum secūdu leges. de here.
li. vi. etiam quando lex disponit in ma-
teria spectante p. cipalit. ad ecclesiā et
posset hic casus ostitui separatus a p. ce-
dētibus sed quando lex disponit specifi-
ce in materia spectante ad ecclesiā tollē-
do lūc quod alias otulerat vel appo-
nendo aliā penā. tūc enim fuabitur lex
i. foro t. p. ali quātuncūq. priuat quē bñ-
ficio quod otulerat. licet nō fuerit i. p. i-
cipalit. dispositio. Et ideo occludit q. si ra-
pta otrahit matrimonij cum raptore

otra dispositionem legalem. licet secūdu
permissionem canonicam teneat matri-
monij n. nihilominus in terris imp. et
priuabitur mulier bonis que sibi obue-
nerant a raptore. licet glo. in hoc teneat
et rarium in. c. de puellis. et quibus. xxx.
vi. q. ij. Similis est questio i. contrahen-
te matrimonij contra dispositionem
legalem infra annum lūdus. et secūdu
permissionem canonicam an puniatur
penis legalibus de quibus in. l. i. et ij.
de secun. nup. Item de contrahente
cum raptore. et infra annum lūdus p. pe-
rio. freder. de senis in vtraq. questione
tenere contra glo. in p. alle. ga. c. cu. fm
leges. et sequi. glo. in p. alle. ga. c. de puel-
lis concludit enim post multa concilio.
xxxv. omnem penam legalem cessare de
quibus in. l. i. et ij. de secun. nup. Ad
hanc decisionem mouetur. quia matri-
monium cum sit vnum de septem sacra-
mentis ecclesie nō iure fori sed poli. i. nō
secundum leges h. canones regi debet.
ut. ij. q. ij. hinc colligitur. et in h. m. di. cali-
b. spūalibz pot. recte lex itelligi q. lex nō
deoligat sacros canones imitari de se-
cun. nup. c. penl. et vlti. unde q. d. dicat
leges circa q. nūctōū v. p. hibētū matri-
monij nō itam. illi h. canōibz v. legibz
dicētibz q. filia nō pot. otrahere sine o. sē
su ei. in c. p. tate. et q. redor p. uincit cū
p. uiciali vel tutor cum pupilla non stat
ratio est quia iudex laicus de huiusmo-
di iuribus spūalibus nec p. cipalit.
ter nec incidenter potest se intromittere
de o. r. agni. per tuam. et qui si. sunt leg-
lator. idem cu. similibz ut patet de he-
reti. ut in. c. inquisitione de hereti. li. vi. et
prohibemus. Item in repudijs et diuor-
cijs et impedimentis matrimonialibus
statum enīz canonibus quid enim ipi
statuerunt leges q. opater cum omatre
vel cū filia sua spūali nō possit otrahē.
vel cū spōse sue consanguinea. vel de illo
titulo de eo q. agno. o. lāg. v. lue. vel de
eo q. ouit in matrimonij quā pol. per
adul. Et his g. occludit fm eū q. m. io-
nis et accessoria et p. uentia ab illi iure ca-
nonico regulat. h. i. p. p. o. s. i. t. o. a. p. l. i. c. et
canones dicūt q. m. i. r. soluta a lege v. i. r.
p. elus morte licite infra annum lūdus
nubat de secun. nup. c. penl. et vlti. vij. q.
i. sicut videt. ij. q. ij. h. h. colligit g. cu.

licite cōtrahit. penā nō meretur. qz q̄ fac
auctoritate legis penā nō meretur. xx.ij.
q. iij. qui peccat. Si enī contrarium di
ceretur iā mulier deciperetur cū auctori
tate legis laqueus ei paretur qd̄ eē nō
debet. xxvij. q. ij. de viduis. tenēdū est er
go fm̄ eū omne penā legalē ipositam ex
eo qd̄ nubit iſra annū lūdus eē remissaz
Esi nulla rō huius vidū haberetur fm̄
eum. deberet sufficere auctoritas tanto
rū patz. nam hoc tenet accur. **C.** de sec.
nup. l. i. in glo. quando. 7 glo. i. decre. ij.
q. iij. i. fl. i. glo. vlti. 7 dam. 7 hosti post eū
in sūma de secū. nup. i. fine. **Ite Inno.** ep̄
iij. 7 honorius qui fuerunt lux iurium
hoc tenēt de secū. nup. c. fi. vbi satis de
hoc p̄ hosti. post Inno. facit qd̄ nō. glo
i. preallega. c. de puellis. 7. vi. glo. ordia
ria de secū. nup. c. fi. licet dicat alios vi
cere otarium h̄ standū est opinioni tan
torū 7 patrū superi⁹ nominatorū. ita cō
cludit **Frede.** i. loco p̄all. pro **B.** vido **Fre**
de possz allegari glo. singularis in. c. fi.
xxij. q. ij. que dicit. qd̄ licet filia strahat
matrimoniu sine consēsu patris. 7 sic cō
tra disposiciōne legalē. nihilomin⁹ tenet
eam pater dotare. 7 sic agēs otia leges
potest vti bñficio legis. que opellit p̄ez
ad dotandā filiam. l. fi. **C.** de do. p̄mis. 7
de hoc p̄ vdo. i. c. i. de despon. ipube. 7 p̄
glo. i. c. d. raptōib⁹. xxxvi. q. i. **Bar.** tam
B. singulariter limitat i. l. obligamur. ff.
de actio. 7 ob. quando filia p̄misit dotē
secus si est maritata sine dote. quia tūc
cessat ratio quare pater cōpellit ad do
tandū. quod satis placet tunc enī tenet
maritus alere 7 iputandū ē sibi qd̄ duxit
vxoem sine dote iuxta nō. in. c. p. tuas.
de do. p̄ vduoz. resti. de hac materia ple
nissime nō. i. preall. c. fi. vbi **Jo. an.** refert
vidā **Cy.** i. l. i. p̄alle. vbi etiaz de hoc per
Bal. 7 cōis opinio eē videt. qd̄ qdaz sūt
pene que fūdant sup odio secundarum
nuptiaz. vel festinacōne tranſitus 7 ta
les pene sunt correde. vt i. p̄alle. c. penul
7 fi. quia cōtrahere matrimoniu non
est odiosū. nec phibitū. h̄ ab aplo 7 cano
nibus p̄missū. 7 sic fundamētum cause
ē falsum 7 insusū fm̄ deum. 7 in hoc ca
su p̄cedunt alle. per **Frede.** qd̄ in veritate
loquitur de talibus penīs. de his enim
loquitur. l. i. 7. ij. **C.** de secū. nup. hoc ve
rum nisi ex nimia festinacōne resultaret

perturbatio sanguinis 7 incertitudo p̄
lis puta. quia peperit in nono mēse p̄
mortem viri sui. ita qd̄ potest esse p̄mi. q̄a
natus in nono mēse. et etiam secundū.
quia in septimo nasci potest etiam perfe
ctus. vt in. l. septimo mēse. ff. de sta. ho
7 hoc casu videtur qd̄ mulier debet pa
ti dōnes penas legis. i. 7. ij. vt refert **Bal.**
in. l. liberosum. ff. de his qd̄ no. infa. pau.
de lyaſa. 7 **Ray.** consuluisse. licet enim
apostolus dicat mortuo viro nubat in
domino. tamē debet ielligi quando nō
timetur de turbacōe sanguinis modo
p̄dicto vt sic ius diuinum distinguatur
p̄ ius humanū 7 ciuile vt i multis cas
bus contingit. vt nō. **S. e.** que i ecclesiarū
h̄ idem **Bal.** in. l. decreto. **C.** de his qd̄ no.
infa. vbi etiam hāc materiā attingit nō
seqtur conciliū istorum. h̄ est cōtentus
simplici recitacōne. h̄ in vidā. l. liberosū
eos sequitur qd̄ etiam placet do. pe. in
repeticiōne. c. canonū. nō enī est verisimi
le. qd̄ apostolus permittēdo statū mortuo
viro nuptias. cogitauit de nuptijs pro
pter quas posset resultare incertitudo p̄
lis 7 scandalū apud bonos 7 graues.
7 hoc vidū videtur mihi prima frōte sa
tis phabile. nā 7 certo cāu phibet m̄i
moniu seu vsus m̄imonij ex certa cau
sa vt tēpore quadragesimali 7 alijs tem
poribus de qbus in. c. capellanus de fe
7. xxij. q. iij. nō oportet cū tribus. c. se
quē. **Ite** ablactacōi 7 mēstrui tempo
vt in. c. ad eius vero. v. dist. multo ergo
fortius p̄ter hanc causam licite phibe
tur matrimoniu. **Quedā** sunt pene que
fundantur super fauore filiorum primi
m̄imonij. vt qd̄ mulier nō nubat nō red
vira ratione **B.** casu leges nō sūt corree
h̄ adhuc hodie durat. 7 ideo pene de q
bus in. l. hac edictali. 7. l. femine. 7. l. fin.
C. de secū. nup. 7 in auct. de secū. nup. **S.**
quia vero a denu. 7. **S.** si vero colla. iij.
non corriguntur. nec ille de quibus. **C.**
ad turpilīa. l. omnem mater. 7 in auten
ti. denique. **S.** fina. et hec procedunt vt
p̄dicti vbi non contingit perturbatio
sanguinis. puto quia secundo nubens
est vetula vel vir primus decessit in ab
sentia vbi fuit per plures menses v̄ cer
tū est illam non fore pregnantem als
autem vt supra dīri habebunt locum
omnes pene super hoc edite **Et** quanq̄

hec videat eōis opio. ut iste pene istitu
te filioz fauore nō intelligatur sblate p
vidū apostoli. 7 aplici. ut nō. glo. 7 bar.
in. l. libero p. palle. 7. l. i. E. de secū. nup.
quāmo glo. i. l. decreto. E. ex q. cau. nō. i.
fa. tenet q. nulla pena itelligit sblata ta
men ego disputatē tenerem otrarium
scilicet q. oīa pena appōita mulieri trāf
eūci ad secūdas nuptias siue infra tē
pus lūdas siue postea censeant hodie
sblate 7 ita tenui in lēdōne c. fi. de secū.
nup. **M**otus pncipalit per pnam rōnez
illi⁹ ter. cum dicit q. mulier cū vtratur a
postoli decesside nō debet sustinere iadu
rā legal' infamie que quidem ratio vē
dicat sibi locum in oī pena legalī. quia
vūda aucte. l. non peccat. l. graccus. E.
de adulte. 7. xxiij. q. iij. qui peccat 7 clāf
us patet ibi in decisa illi⁹. c. **M**ā in anel
qua ibi dicebat q. ad nullam iaduram
vel ifamiā debet alligare trāfueus ad
secūdas nuptias. Item ter. ibi dicit. q. i
fra anū lūdas libere potest 7 ipune mu
lier nubere. vnde pondero dīdōnem in
fra que venotat liberam facultatem cō
trahendi in qualibet pte anni. nō ergo
ex incertitudine pōllis postea subsequē
ti pena affici debet. ne decipiat auctor
tate apostoli 7 ecclesie. argu. in. c. lras d
rest. spo. preterea facit ratio general' que
ponitur in fine illius. c. dū dicit q. leges
non dedignant in istis sacros canones
imitari. que quidem ratio concludere
debet ad dñes penas et per consequēs
omnes penas sblouere. Item impera
toz non potuit super matrimonium sta
tuere cum non spēdet ad iuris dīdōnem
suam. de orōi. cogni. tuaz. nec penas ap
ponere per quas intīmōet matrimoni
um. facit quod nota. Jo. an. i. c. statuti
de hereti. li. vi. maxime cum non tollat
lūdam quod attulit. 7 sic sumus extra
glo. c. cum secundum leges de hereti. li.
vi. quāmo 7 contra illam glo. est glo. i.
c. de puellis. xxxvi. q. ij. **I**tem ex pena
legali posset facilliter sequi fornicatio
quia mulier tēmens cōtrahere ne pena
legis afficiatur potius committeret forni
cationem. nec debet obstare fauor filio
rū. quia ē irrationabilis 7 otra matris
nium. quod est sanctum. 7 a deo permis
sum. facit de vo. post dīuoz. resti. nuper
nō tamē dico sblatas penas quas mu

lier incurrit ex facto 7 culpa sua. reputa
quia agnouit tutelam filiorū 7 postea
trāfuit ad secūdas nuptias. non pe
tito tutore filijs ut. l. oēm mfi. E. de fur
7 idem in similibus. **H** illas penas dico
sblatas quas incurrit mulier ex eo solo
quia trāfuit ad secūdas nuptias de q
bus in. l. i. 7. l. i. 7. l. i. feie. 7 hac eōdali. 7. l.
fi. de secū. nup. cū fi. 7 hoc videt satis hu
manum 7 probabile. **E**x predictis
conclue alituz 7 sic quāteum casum q
vbiunque lex dīspōit circa adū spū
ritualem apponendo penam per quam
intīmōatur adū quod tunc talis lex
non est seruanda. nisi subsit euidens
eā modo pōitō. p hoc quod nō. Johā.
an. i. c. statuti. de here. li. vi. vbi ocludit
nō valere statuti p qd pena sponit mu
lieri otrahēti sine o sensu pñis vel fratz
7 puto vep etiā sponit pena tollēdo
lucy legi. aliam dñum cū illa otraheret
eū raptore. vñ puto q. glo. c. cū 2^m de he
reti. li. vi. nō bñ dicat. licet vo. an. eē se qē
i. c. i. de spō. qz cum canon pmitat mñio
nium cum raptore. ut i. c. eam. de rapto.
nec valet lex appōēs penam fundatā
sup odio matrimonij. quia p h scīmōa
tur mñionis cū raptore. 7 i h mōi spūali
b⁹ 7 appōitōis leges nō dedignant sa
croz canones imitari. ut. d. dicit. fac qd
nō. i. c. rainaldus de testa. **S**ext⁹ cas⁹ est
qn lex dīspōit circa accōdētia ad adū
spūalē ut de vote lucrāda vñ nō. 7 valz
lex ut i. c. rainūti⁹ de testa. 7 qd ibi nō.
Illud tamen. c. loquitur in consuetudi
ne loci. q. pūdicat canonē sic 7 legi. i. c.
fi. de osue. **S**ed dubium ē quid in lege i
persali. quo cāu dico q. aut nō otrahit
canonē et est seruanda ad hoc quod nō
in. c. i. 7. ij. de vo. post dīuoz. resti. qz non
dīspōit hoc cāu pñse sup adū spūali
sed super accidentibus. 7 his bonis q
sblacent iperfo. viij. dīst. quo iure. **S**i ve
ro otrahit canonē tunc decisio pendet
ex illa questione. **C**ui vñ dicitur subiac
et causa votis. **A**n iudici seculari. an ec
clesiastico de qua questione per glos. et
vōdoz. in capitulo de prudentia de vo
te post dīuoz. restituentia. glosa ibi cō
cludit quod aut agitur de vote incōuen
ter. ut quia pncipaliter questio pende
bat corā ecclesiastico super mñionis. 7
tūc potest ecclesiastic⁹ de votis cā agnosce

Aut mouetur dotis causa principaliter.
ut quia altero mortuo vxor repetit do-
tem vel viro vergente ad inopiam. et tunc
agnoscat seculari. et hoc de iure cōi. fate-
tur tñ glo. q. de cōsuetudine spectat ad
ecclesiā. etiāsi principaliter moueat. et il-
lam glo. sequitur ibi do. an. nisi sit vidua
oppressa circa dotē. etiā vñ tenere gal. i.
c. non ē de spon. **Inno.** vero i. pall. c. de
prudencia et verūq. iudicē posse agnos-
cere. et sic q. sit mixti fori et hoc mihi plus
placet. p. c. i. et ij. et pall. c. de prudencia. et c.
p. vñas. de do. p. vñuor. resti. que iura a
pte inuēt iudicē ecclesiasticum posse su-
p. dote pñcipaliter adiri. et ppter nimī-
am oneritatem. q. est in matrimoniu et
dotē pñmisso ad casū sup. dictū dico q.
lege et canone discordantib. obfuabitur
lex fori vbi questio tractabit. ar. c. qd. cle-
ricis. et qd. ibi nō. de fo. ope. **Septim.**
cas. est qñ lex circa adū spiritualē presu-
mit vñū et aliud pñsumit canon. et tūc di-
cendū canonē obfuādū. et tūc licet lex p-
sumat matrimoniu et cohabitatione
matr. et femine. l. i. lib. ff. de ritu nupt.
Canō tñ presumit adulteriū. nisi alia i-
teruenerint. vt le. et nō. in. c. alit. xxx. q. v.
Et per hoc etiā puto. q. licet lex interdī-
cat epō habere secū mulierē. etiā talē. q.
oīno suspiciōne fugiat. vt i. auct. epō nul-
am. **C.** de epis. et cle. **Attamen** ex quo
canō pñmittit. vt i. c. in dicit. xxij. distin.
stādū est canonē et nō legē. q. vt sup. dicit
i. istis spūalib. et dependētib. spectanda
est dispositiō canonis. et nō legis. et gñā-
liter dicerē q. in spectatibus ad ecclesiā
nō pōt lex valide aliquid statuere vel p-
sumere. cū de illis nō possit agnosce. de
ordi. agni. tuā. qui si. sine leg. c. latoz. et c.
si iudex laic. de sē. excō. li. vi. et fac illud
dictum **Frede.** q. lex nō pōt pñsumere. q.
ex certis indicib. q. cōuicet de vsura
seu presumat pñtra vñurari. pñdūis rō-
nibus. et fa. qd. nō. **Bar.** i. l. ticia. ff. solu.
mat. et l. i. ff. de iu. om. iud. quod puto p-
cedere nisi lex ex iusta cā presumat non
pñcipaliter sup. adū spūali sed tempō-
li ei annexo. et sic potest saluari. **Bar.** i. l.
omnes populi. ff. de iusti. et iu. vbi dicit
valere statutū pñsumens pñtraū certo ca-
su simulatū. etiā ad finē iualidū iu-
ramētū super eo appositū. **Qdāu.** cas.
est qñ tangit materia peccati. et tūc etiā

in foro ciuili seruandus est canon. et ad
eius obseruantia potest iudex secularis
appelli per iudicē ecclesiasticū. de iur. iur.
licet. li. vi. de sen. excō. decernimus. eo. li.
et i. c. cū. c. laicus. et qd. ibi nō. de fo. cōpe.
eo. li. per hoc consultit do. an. vt ipse re-
fert in. c. quod clericis. q. si iuasores bo-
norū ecclesiasticorum conueniantur a
clerico coram iudice seculari heredes eo-
rum tenent. q. huiusmodi cā decioi dēt
secūdum canones. qui habent. q. ad ex-
onerandam consciām defūdi heredes
conueniunt ex delicto defūdi licet ex de-
licto nihil deuenierit ad heredē. dū tñ p-
paciuntur vires hereditarie. et quod pe-
titur non sit mere psonale. h. agens suū
dānum prosequatur et intecē. etiā va-
to q. cōtra defūdū nō fuerit lis pñesta-
ta. quia in hoc casu vbi agitur d. exone-
racōne consciētie dēt seruari canon de
sepul. c. si. videt per hoc do. an. sequi cō-
munē opinionem cū simpliciter nōt in p-
diuerfita. ē in ius canonicū et ciuile. vt
nō. glo. i. prealle. c. si. et in. c. mulieres. de
rapto. et c. q. q. de vsu. li. vi. de solu. c. i. et
i. q. iij. **Item** peccata. xij. q. ij. epōs qui
filios. xvi. q. vi. si epm. facit. xvi. dist. be-
ne quidem. de vsu. tua. et de pigno. c. iij.
et glo. xliij. q. ij. i. lūma. que dicit. q. de q.
cūq. crimie ciuilitat agi pōt cōtra defū-
dū ppter dāna data resarcienda cē tene-
tur hēs. et pñsecūdū canōicā eqtate h. cē-
fēre **Fre.** de senis cōsilio. xxi. dicit enī q.
eqtas monit latozē iuris canōici ad sta-
tuendū q. hēs q. habz bona defūdi licite
qñtra. tenet ad restitucōez illicite qñtra
etiāsi illicite nō pñenerint ad heredem.
et etiāsi lis nō sit cōtestata cum defūdo.
Ego i. c. si. tenui nullā dñam in hoc fore
in ius canonicū et ciuile. nec iura q. ad
hoc cōiē solent allegari pñbat. imo pro-
bat potius oppositū. nā i. c. si. de sepul. vt
dicit ibi **Inno.** nō agebat pñtra heredem
ex delicto defūdi. h. ex cautione de dote
recepta. q. nō absoluit excōicatum. si ca-
ueat de satisfactiōe de appel. qua fronte.
h. sane. de sē. excō. ex tenore. et illa stipu-
latione agent quorum interest de vsu.
quanquam. libro sexto. ff. rem pu. sal. fo-
nam preallega. c. quanquā non solum
precedit i. cautione. de vsuris restituen-
dis. h. in omnibus illicite adqñtis pōt
enī sacerdos gñalit stipulā i. hīs q. ad

et officium spectat ut circa usurarios et il-
licite recepta. ut not. **I**a. de are. in. l. i. §.
sua publicā. ff. de iusti. et iu. **D**o. an. sup. i
phemio ubi latius et recte. **I**n pall. eni. c.
fi. ille defunctus fuit absolutus. ubi ageret in
extremis. ubi esto quod cautus non existeret non
existeret. ubi tacite ubi mandasse de satis-
factione. ubi cum in absolutione requiritur cor-
poralis poenitentia et penitentia de delicto. quod vult
absolutus et perit tacite videtur velle satis-
facere. sine quod satisfactio non absolutus non per-
diss. ar. de sen. ex. a. nob. xliij. q. vi. si res
ubi potius ubi agitur et ubi tractatur ex eo quod
in absolutione intelligitur quod tractatur in eis qui
absoluti et absolventur. et per sententiam **J**o. an. i
spe. de app. §. in quibus. ubi nunquam. **E**t
clauso ergo quod de iure canonico simpli-
citer non poterit agere contra heredes et de
licet defuncti non cautio de satisfactione sic per
fidei sacramentum. ubi talis cautio habet ubi non so-
lum licet ostendit. ubi cuiuslibet qui talis tractatur ut
ad hoc fiat transmissoria ad heredes et non. spe.
in. ci. de interroga. §. ij. ubi. quod si is. et **B**ar.
i. l. i. ff. de pign. vel. vel. saltem peccerit
absolutionem a sacerdote quo casu videtur
in loare sua hereditas et satisfactione
ei sic videtur quod tractatur inter absolventem
et eum qui absolutus ut. §. vixi. et ad poenitentiam
facit. pall. c. fi. quod ponatur quod ille fuit
absolutus iuxta formam ecclesie. et loquitur
de forma contenta in pall. c. ex tenore. et
c. ubi desideres de se. exco. ubi dicitur glo. et
utrobique exprimitur quod absolutionem de iura
re parit mandatis ecclesie. et sic per consequens
satisfacere his qui iterum. et ubi sententia.
i. c. mulieres. de se. exco. et per hoc induco
glo. fina. in. c. a. nob. l. de se. exco. quod nota/
biliter videtur quod ex quo aliquis in morte per-
teret et perit et quatenus in se est satisfactus. ubi
heredes debent appellari ad satisfactionem per
ipso. et sic videtur intelligendum. c. fi. et c. i. l. fi.
et istis casibus agi poterit etiam de iure ci-
vili. cum non agatur ex mere delicto defun-
cti. ubi potius ex tractatu vel quod hec omnia per-
ceuntur in decisionibus. et cum lis est inter cleri-
cum et laicum. Quod autem si lis est inter cle-
ricum et laicum in foro ecclesiastico vel ci-
vili. an istis foris discrepantibus et veri-
us per data validitate statuti in foro suo
sic iudicandum secundum canonem. an secundum legem
videtur ut videtur in sequenti membro. quod
do lex inferioris contrariet canonem. **I**n pre-
paratorijs vero contra per hoc. ubi regula

quod in obsequia legum consuetudinibus et sta-
tutorum quod ad ordinaria iudicia attendit
locus ubi iudicium exercet. et sic debet intelligi
glo. c. quod clericus. quod dicitur quod si clericus litigat
coram iudicio seculari debet eam tractari secundum le-
gem civilem. et statuta municipalia. et glo.
non. non solum circa preparatoria clerico litigat
glossa in foro civili debet observari lex prince-
pis. ubi est statutum municipale. et per hoc.
quod si casu non distinguitur persona sed causa regula-
ritate et ex quo causa est in foro civili debet regula-
ri secundum statuta illius fori ad §. l. i. ff. de te-
sti. l. i. c. de em. libe. et l. i. ff. de quac. te-
sta. ap. et quod non. glo. xij. dist. illud. per **E**p.
de ma. in. l. i. c. de su. tri. per **I**nno. et opo.
de sue. sup. Rca. aliquo per **I**nno. et hosti.
de se. c. fi. per guil. i. spe. de se. §. i. ubi pone.
de iura. ed. §. opediose. ubi. quod de consuetu-
dine. et se. §. quod aut. et ubi. ubi informari per **J**o.
an. i. ad vi. spe. in. ci. de offi. cu. pnci. per cal.
i. disputatio sua quod incipit statuto cane-
tur ubi limitare ubi habet regulam quod ius est
rationalis. et per hanc regulam dicitur cal. quod tunc
cum clericus litigat coram seculari causa recipiet
pemptorem instantie si alia causa civilis. nec ac-
tendit foris naturam clericus secundum quem causa
non recipit pemptorem instantie ut i. c.
penul. de iudi. et quod ubi dicitur non. **A**d
§. glo. in. de. dispensationem de iudi. que
videtur quod si causa usuraria tractetur coram iudice
seculari. non tractabitur de plano et si strepi-
tu et figura iudicij. sed ordine iuris observa-
to. et sic secundum consuetudinem et statuta illius
fori ubi tractatur. ad hoc autem. clericus
signata sup. l. omnes populi. c. de epis.
et clerici et quod ubi nota. **E**p. facit quod
nota. archidia. ij. q. vi. non ita. ubi quo
ad appellationem ante sententiam. videtur
quod ex quo agitur in foro seculari serva-
bitur ius civile ut non admittantur ap-
pellationes nisi prout admittunt leges
quod est notandum propter statuta vel
consuetudines que in instrumentis con-
fessionario tollunt facultatem appellari
vi. ut etiam clericus litigante in foro civili
non admittatur appellatio et hoc proce-
dit. etiam in reconventionis causa. quia
ex quo causa ubi tractatur debet ordina-
ri secundum statuta illius fori. ad hoc
quod nota. archidia. in prealle. c. non ita
ubi videtur quod si causa clericus in reconven-
tione tractetur coram seculari non pote-
rit appellari ante sententiam nisi ubi ius

ciuile pmitte. et idem dicit de laico recō
uento coram ecclesiastico. q̄ poterit ap
pellare quando cūq̄ ante sententiam. ¶
Et dicit. q̄ primo casu appellabitur ad
iudicē secularem p clericum. 2º ad eccle
siasticum p laicū. quod est nōbile. **N**o h̄
c. si duobus. de appell. semp enī appellā
tum est ad superiorē eius a quo appel
lat. vt in. c. romana. §. debet. et de appel
li. vi. iūda glo. i verbo alio que est nōbi
lis. **E**t fm predicta potest itelligi glo. in
c. deniq. xvi. dist. que dicit. q̄ in cā recō
uentionis clericus subijcitur diffiniciōi
bus principum et laicorum. debz enī in
telligi quo ad ordinatōia. vel quo ad
sentēcias diffiniciuas. q̄ eius causatū
potest diffiniri p iudicem secularem nō
autem debz intelligi quo ad decisoria.
quia sic intellecta simpliciter non essz ve
ra. vt subijciat i sequēti membro. et hoc
quo ad primum mēbrum. ¶ **1º** membz
videlicet. quando lex processit ab inferi
ori. etiam prosequar p enumeratōnem
casuum. et primo excludam casus min⁹
dubitabiles. **E**t pmitto q̄ in preparato
rijs seruandum est id quod supra i pri
mo mēbro dicit. In decisorijs vero cum
lis est inter clericum et laicum in foro ec
clesiastico vel ciuili. dicendum est. vt statū
subijciam p casuum enumeratōnez ad
facilitatē intelligentiam. primus casus
est quando statutum specificē disponit
de ecclesijs seu psonis ecclesiasticis. seu
rebus eorum. et tunc statutum nō valz
etiam in fauorem ipsorum. quia dispo
nit sup non sibi subiectis. et iste est p̄p̄
casus. hic in dñ. quibus dñ. pro hoc. c. a
nobis de sēre. excom. j. et c. vt aīarum de
consti. li. vi. fāc. l. ff. de iū. om. iū. et l. i.
Et de sum. tri. vbi hoc etiam **Bar.** et **Jo.**
an. in addi. spe. in ti de osti. in p̄ciō. et
licet doct. aperte non dīcāt de rebus pro
prijs clericorum ipsorum. tamē glo. hic
hoc tenz quam puto veram quo ad ca
sum huius. c. naz et sup rebus proprijs
possunt conuenire laicum corā iudice
ecclesiastico. sicut sup rebus ecclesie. vt
est ter. nō. in. c. si clericus laicuz. de fo. cō
pe. multo fortius eorū bona ab eis pos
sessa non subiacēt disposiciōi laicorum
facit. c. quanq̄. de cens. li. vi. **C**lerici enī
cum bonis proprijs sunt sub iurisdictiō
ne iudicis ecclesiastici. vt in p̄al. c. si clē

cus. et xvi. q. i. similis. et xvi. dist. deniq̄
et videtur text. ap̄us in. c. i. de immu. ec
cle. li. vi. qui loquitur de adq̄sitis per ec
clesias et p clericos. vt de illis non tene
antur solū collectas p statutū laicorū.
fāc quod nō. **Jo.** de ligna. i. clemēt. p̄ti.
de cēsi. et archi. in p̄alle. c. i. et hoc dico in
distiāte tenendum. nisi sit res feudalīs.
quicquid sēserint aliqui. dicentes. q̄ cū
agitur reali pōt clericus oueniri corā
iudice seculari. quia tunc persona clē
ci non trahitur. h̄ res hoc enī dīcūz nō
placet. et videtur exp̄sse contra text. in. c.
si. de iudi. vbi patz. q̄ neoum p̄ncipaliē
nequeūt conueniri clerici corā iudice se
culari. h̄ etiam ratiōe cōitatis cause. vñ
cā possessionis terminata corā seclari clē
ricis agentibus non possunt clerici cō
uēiri etiā corā eodē iudice super p̄p̄ie
tate. **E**t q̄q̄ possz dīci. q̄ illud cap̄m lo
quitur i re ecclesie. et non p̄rimonialib⁹
ipsius clerici. tamē idem videtur dīcē
tum in hoc quo ad rem clericī p p̄al. c.
si clericus. vbi patz. q̄ respectu minoris
eodē priuilegio gaudēt clerici i reb⁹ pro
prijs. et i rebus ecclesie. **N**o idē. c. qualicū
de iud. vbi text. phibz omnino clericum
trahi ad iudicē seclare. vñ pōvero dībuz
oīno. et fāc qd nō. arch. i. c. vno. d. de. cō
iug. li. vi. fāc eē aut. null⁹. et aut. statui⁹
Et d. ep̄s. et de. vbi text. phibz clericū tra
hi ad iudiciū seclare. tā i cā criali q̄ ciuili
li et p̄p̄it penā aītori et iudici. nec obstat
si dicat q̄ si trahit cū agit reali. q̄ idire
de trahit rimōe ne p̄at cām ad h̄. c. p̄al
le. si. d. iud. et qd i fili nō. **Jo.** an. i. c. rōna
§. oīrahētes. d. fo. ope. li. vi. **I**te si p̄o est
exēpta a iūdicē alic⁹ iudici eē res tāq̄
seāntes psonā vidēt exēpte. ff. d. cēsi. l. si.
et hāc p̄te et curia rōna. vt refert coll. i. c.
q̄lit. et c. clēci. d. iudi. et iste p̄m cas⁹ ē mī⁹
dubitabil⁹ cū statutū ē oīra lib̄tatē eccle
siasticā q̄ cām fm verūq̄ ius statutū ē nō
lū. vt i. c. nouēit. et c. graue. d. sē. ex. et c. si
d. imu. ecc. li. vi. et i aut. cassa et irrita. **E**t
d. sacrosāc. eccle. h̄ i h̄ cām cum statutū
ē contra lib̄tatē ecclesiasticā statuarij sūt
exēpti. et i curēt aliās penas d. q̄b⁹ i iu
rib⁹ p̄rie all. et iste cas⁹ p̄cedit eē si d̄ba
statuti dirigāt i d̄ictos statutiū a stat
uēt. dū tā iōirē et i effēu sit oīra lib̄ta
tē ecclesiasticā. vt i. p̄al. c. si. d. imu. ecc. li.
vi. et dīcūt statuta oīra lib̄tatē ecclesiastī

om oia que sūt contra pūlegia ocella
ecclesie vniuersali siue a deo siue a vica
rio eius. scz a p̄ siue ab ipatore. vt nōr.
Inno. in palle. c. nouerit. de se. excō. 7 re
fere **Ep.** in vīda aut. cassa. **Bar.** in. l. i. f.
que honora de. ff. qua. re. ac. non va. vīd
q̄ etiā p̄ statutu clerici p̄t reddi timi
diores. dī statutu contra libertatem ec
clesiasticā. ar. in illo. f. que honora de.
p hoc glo. in aut. de non alie. f. de gene
ri. 7 per hāc theoricā patet q̄ statutu
quo cauet q̄ illi q̄ declinauerit fop̄sena
toz vel potestati. nō reddat ius. 7 q̄ p̄
sit impune offēdi 7 sic oīa p̄dōnez cō
munis q̄ tale statutu sit contra liberta
tem ecclesiasticā. q̄ reddat clericos timi
diores ad allegandum pūlegium fori. si
p̄ueniantur coram eis. 7 iō nō valet q̄
ad clericos. de q̄ **Bar.** in vīda aut. cassa
7 irrita. 7 p̄ **Bar.** in vīda. f. q̄ honora de
Sed vīd q̄ ex alio capite hoc statutu
non extēdat ad clericos scz et defēda i
tencionē statutis nō enī agebant in vī
bio p̄phendere nō subditos. vt. s. vīci.
Sed circa istū casum occurrūt alī q̄ vī
bitatōes **Prīm** q̄ statutu vīd q̄ decli
nā iurisdictōnem p̄tatis sit extra prote
ctiōm colē 7 possit ip̄une offēdi. 7 p̄tatis
de tali iniuria nullā habet iurisdictōne
agnoscendi. vtrum ergo si clericus offē
datur 7 accusat offēdētē possit eū auoi
re. breuē vīd q̄ non. q̄ cum isto cāu nō
habeat iurisdictōnem q̄ statutu eā sibi
denegat ē habendū vt p̄uatus. f. si statu
eū nō dīponeret sup iurisdictōne nō cō
ferēt. f. sup iure reddēdo puta dīceret
nō reddat ius tūc quia p̄supposita iuris
dictōne debet ius reddi nō valet statutu
tum. **Ponderā** ergo sūt dība statuti.
q̄ nō ofert iurisdictōne aut ad mīerit
seu dīponit de pena seu p̄cessu. **Prīm**
casu valet statutu in alijs nō. ita vīd
Bar. in aut. statutu. **C.** de epis. 7 cle.
Do. pe. i. p̄real. repetitōe t̄z statutu non
valere iquātū nō ofere iurisdictōnez p̄t
et sup iurisdictōnez illatīs clericis
declinantibus eius forum quod ē con
tra ecclesiasticā libertatē. q̄ p̄pter hoc
statutu clerici timebūt offēdi. 7 ip̄une
truciari vt vīdō. f. q̄ honora de p̄ bar.
vnde non vīdet q̄ a generali iurisdictō
ne collata possit excipi hec defēsiō clē
corum. que ē de iure publico. vt. l. i. f. d

hūi. 7 ius. i. vīd. ius publicū nā insurte vel
offēdi q̄ inferiatur cler. cis. q̄libet tenet
obulare eū p̄t. vt nō. in. c. quāto. de sen
ex. ergo mīco fori ciuitas p̄ statutu sua
Ite pūlegiū declinādi fop iudiciā seclā
ris ē ocellū clericis in pūlegiū. de foro
oper. si vīlīgēt. xcvi. vīd. si impator 7 vī
da aut. statutu. ergo statutu i oīarib
ē oīa libertatē ecclesiasticā. nō potuit er
go statutu oferendo iurisdictōne p̄tati.
istū casū **Bar.** hē l̄z aliū senserit breuē
7 p̄ eū **Bar.** l. i. vīda. aut. cassa. ad q̄d nō
Bar. l. i. l. i. **C.** de iudi. vīd ibi. vbi vīd q̄
sic statu. nō p̄t p̄hibē clerico ne dēcl
net ita nec dīponē q̄ clerico declinante
dīguinet eānt solue penā. fac q̄d le. et
nō. i. c. gēma. de spō. **Ite** si nō v̄z statutu
p̄hibitoris. g. nec penale. ad q̄d nō. in
regla accessoris de re. ius. l. i. vī. i. f. gl. et
p̄ vī. i. regla nēo p̄. e. cl. 7 l. p. gl. in. c. fig
nificatib. de off. vel. 7 p̄c opio p̄z. nec
obstat si vīcat q̄ nō dāt iurisdictōnez p̄t
ti certo cāu si sit oīa libertatē ecclesiasticā
q̄ v̄z est quando simpliciter non va
ret. f. in cāu nostro nō dāt respectu clē
corum offēdōz. 7 sic vīdētē ē oīa libe
tē ecclesiasticā 7 iteo nō valz. ar. c. si. de
iur. eccle. l. i. vī. **Sed** q̄o in q̄ dīsoluit
Bar statutu p̄uini. q̄ oīa oīdōres
p̄fessionis cuiuscūq̄ fuerit clericor vel
laicor p̄t renūciā oīdōnib. p̄ futu
ro tpe. 7 q̄ null. official p̄uini de p̄ possz
agnoscē vī iurisdictōnez hē oīa dēos cō
dūctōes. **Querit** an tale statutu possit
ecclesiā p̄uocā. 7 an iudices colē p̄u
si p̄t d̄ p̄ agnosce q̄d hēant facē mōste
ria vī ecclesiasticē p̄sone vīd p̄ p̄mo q̄ sta
tutu nō possit liberā oīdōres ecclesiā
p̄bat p̄mo p̄ ius vulgaris. s. e. c. q̄ i ec
clesiā. f. de re. eccle. nō alī. c. si. 7 h. 7 q̄
statutu de reb. sue iurōcol si suppositis.
puta d̄ reb. ecclesiā ab alijs oīdōl. cū i
ius. f. si is q̄ de bo. audo. vt possit. 7 q̄ ē
oīa libertatē ecclesiasticā q̄d p̄z. q̄ p̄ tale
statutu dīsoluit obligatio qua tenent
oīdōres ecclesiā oīa aut. **Item** nulla
cōitas. **C.** de epis. 7 cle. **Sup** 2. vīd q̄ of
ficiales colē nō p̄t agnosce postq̄ per
statutu adempta ē eis iurisdictō. l. ius
vīdum soluit. ff. de iudi. f. in hoc melius
vīdetur dīcentū vt sup in p̄ma. q. vīd
non ei in hoc vīdetur valere statutu cā
quam oīa libertatē ecclesiasticā. **Sed**

posse qd possit adimere videtur. **C**lerici autem pudentes civitatis ut vident eis iudicem qui si neglexerint duolueretur iurisdicatio ad iudicem ecclesiasticum. c. licet. 7. c. ex tenore de fo. spe. 7. subdit in vido consilio qd isto casu iudex ecclesiasticus pcedet in causa eo mo 7 forma quibus pcederet iudex secularis puta sumarie 7 ap. remota si ita pcederet secularis d. ma. et obe. solite 7 ibi per Inno. 7 hosti. p hoc ultimo facit cle. Quia regulares de sup. ne. pla. 7 no. Jo. d. ligna. in. c. licet ex quadam palle. naz ex quo ecclesiasticus surrogatur in locum secularis debet uti eodem iure ut in palle. cle. qz regulares. **E**t consilium Bar. incipit vni piores habentes. Tertia qd i qd soluit do. pe. **A**rchiepus spoletan. h3 extra civitate ali qua molendina ex largitione regu vngarie. 7 similiter comune spalatri habz alia extra civitate pvidam. 7 hoies de spalatro put volut vadunt ad ista vel ad illa. 7 solvunt certam mensuram. **E**t statu it coe spalatri qd oes ciues qui ca mole vini irent extra civitate tenent solvere in egressu porte mensuram de qua supra 7 alij ad eoz molendina volentes accedere solvere non teneant. **E**x quo seqd qd homines coadi solvere i egressu porte vadunt omnes ad molendinum omnis ubi talia solvere non tenentur qui si irent ad molendinum archiepi solvere tenerentur. **A**rchiepus hoc dicit statum non valere de iure queritur quid iuri. **E**t videtur pmo qd valeat qz artat suos subditos 7 in suo territorio ratione ergo psonaz 7 loci videtur statum posse disponere. l. si. **C**. de decre. ab ordi. fa. **I**tem cuilibet est licitum sibi pspicere et sua orationem facere meliore circa rem suam. etia cum alterius detrimento. l. pculus de dam. infec. facit. c. ecclesia vulterana de elec. **C**ontrarius consuluit **D**ope. nam cum libez debet esse iter siue accessus ad molendinum archiepi. cogendo volentes accedere ad solutionem in egressu porte videntur eum impedire in sua possessione. l. vim facit. ff. de vi et vi ar. **I**tem lex dicit phiberi quis videtur siue in loco phibeatur siue in itinere arceatur. l. si. de mor. infe. **E**t alia. l. cauetur qd his qui habent sus sepeliendi copetie etiam ius p alienos vicos 7 territoria

funera deferre. ff. de sepul. in. l. si. **S** non ppetue. non obstat qd in re sua est licitum facere quodlibz. etiam si ex hoc ali. v. num paciat qz in laicis et eoz reb. maxime deputatis ad vsu publicum habent clerici picipium ut in. c. f. et fi. de imu. eccle. **I**tem licet verba statuti dirigantur ad subditos tamen ex eo aggrauat archiepus. unde no est curandum cu q quis loquat. sed in que voluntatis intentio dirigatur. l. cu pater. **S**. donationes de le. h. **M**ultotiens eni contingit qd in dispositi one vn. expmitur ad aliu vero effect. dirigatur per obliquum. 7 hic debet ostendari non psona interposita vel expressi vel i. g. nuc de effect. 7. l. si quis reum. si. d. libe. le. et. l. cu vote ad. l. fal. 7. c. qto de p uile. 7 quod ibi no. vel possunt sane intelligi statuta qd hoies cogant solvere in egressu porte illi scilicet qui volut ire ad molendina cois. no autem ad molendinum clericorum ad qd debet esse liber accessus. et sic debent cogi ad declarandum generalitatem statuti als sunt excoica ti tanquam statuentes contra libertatez ecclesiasticam ut no. Jo. an. in simili in. c. si. de imu. eccle. li. vi. **Q**uarta questio per statutum laicorum p. cuiusda frae nitatis laicorum est ocessus qd possit petere exigere. distribuere legata ad pias cas. **Q**ueritur nuquid tale statutum valeat 7 videtur qd non qz hoc spectat ad ep. ut ad patre pauperum. l. si quis ad declina. dam. **S**. ubi autem. **C**. de epis. 7 cle. 7. c. si heredes et. c. tua de testa. v. si videtur qd concessum est per leges 7 canones in privilegium non possit adimi p statutum quia hoc videtur ostra ecclesiasticam libertatem p iura supra allegata. do. pe. in p alle. repeti. refert se repperisse osultu cotarium scz qd statutum valeat quia ista iura que ocesserunt istaz potestate epo fecerunt hoc in fauore defundi ut ei. voluntas facilius adimpleret in auct. de here. 7 fal. **S**. 7 nullus. **I**tem exequi potuit magis on. iumicum epo. qz privilegium appellari. cum nullum omodum inde sentire debeat ut videtur. l. si quis ad decli nandam. et p hoc cessat cotarium sup. formatu qd hoc erat ostra libertatez ecclesiasticaz. cum exequi non possit appellari privilegium sed maglonus. **I**tem per l. si quis. 7 alia iura supra allegata que h.

et mens repellit a successione paterna re-
mouebit a voto religionis et castitatis. ma-
xime cum filius censetur quasi unus bo-
norum patris i. sed sui Insti. de here.
qua. et disse. et qd ibi nō. Ideo videtur se
ab illis repellit de facili retrahit et ab in-
gressu religionis. et p hoc videtur tex.
in aut. sanc. epis. sed hoc pñte f. qd illū
scilicet intelligunt doc. ut bar. et Ep. i.
aut. si rogati et Ricar. malum. et op. in. l.
si quis ita. ff. de le. ij. et cōter moderni i.
c. in pñtia de pba. et c. Raynaldus de te-
sta. dicunt enī pñti de dōtore qd substituitur
excluditur p religionis ingressum in ca-
su illius. sed hoc pñti. non ex eo quia
monasterium habeatur loco filij. sed re-
pbat illa dōtio et pro non scripta ha-
betur quia pñt impeditur vite pte-
platiue. unde excludunt qd etiā testator
dixerit si decesserit sine liberis masculis
ab ipso legitime descendens. volo qd
restituatur hereditatem tali. si institutus
intra monasterium euascent fideicom-
missum. pñtia ratione. licet quidā tra-
ut nō. in locis pñte. Sed pñti verū est
et cōter et ita soluit bar. et p hoc quia
inter monasterium et monachum nō vi-
ditur matrimonium spūale cum solus
abbas dicat sponsus ut de elec. quia p-
pter. sed si fideicommissum relinquatur sub
dōtione si nuptias contraxerit et ille gra-
uatus intra monasterium. nō tenetur
ad fideicommissum ut dñdo. sed hoc pñti.
apparet ergo qd non est ideo qd videat-
ur defecisse dōtio. sed grauen pro
non adiecto et nō scripto habet cū vite
contemplatiue contrarietate sic videtur dicen-
dum ad ppositum Item videmus si al-
quid relinquatur mulieri et ipsa graua-
tur fideicommissum sub dōtione si non nu-
pserit qd tale fideicommissum pñtare non
tenetur etiam si nupserit ut. l. quotiens
ff. de dōt. et demō. et hoc ideo qd cōditio
retrahit a matrimonio contrahendo et in-
ducit viduitatem ergo multo magis i
casu nostro nō debet valere statutū. qd
est impedimēto religioni et vite pte-
platiue. nec obstat dñti bal. quia hoc casus
statutū tollit duntaxat lucrum. qd hoc
lucrum est quasi debitum ex iuris dispo-
sitione. Et ex his inferitur ad decisionem
qñtionis quid si testator vñ filie reliquit
mille si nupserit. et si monasterium intra-

uerit reliquit. l. An in casu ingressus f-
ligionis debeat habere. l. an mille Et vi-
detur do. an. in. c. in pñtia de pba. qd absq
dubio habebit mille p dñtum. sed hoc
pñti quia in quocūq reliqto cōditio nu-
prias vel dñti. fitur fauore matrimo-
nij et vite contemplatiue. sic inquā ad pro-
positum qd cum illud statutum sit contra-
rium vite contemplatiue et contrarium religi-
oni abstrahens indirecē ab ingressu. nō
tenet fauore religionis tollitur i gratia
dñtis viciū. quod incidit filius dum
esset in seculo ut in. c. pen. xix. q. vñ nō
obstat qd dñtum est de patre hoc volē-
te quia illud accidentale nec puto ipm
pñm hoc expresse facere tali cōditione
et grauenine adiectis videlicet si non
nupserit volo qd mihi succedat p pñte.
sed hoc pñti. et ea que supra dñta sūt
sed statutum est regulare et abstrahit i
direcē a religionis ingressu. vel saltem
est contra pñlegium collatum monaste-
rio per imperatorem p dñtum. sed hoc
pñti secundū intellectum quē ponit do
an. in pñte. c. in pñtia qui dñti qd illud
est pñlegium monasterio indultū ex q
dam equitate et fauore monasterij. et ne
ex hoc contrahat melius bonū impediri
quod patet quia substitutio alteri p lo-
co cessat hic. et sic fauore monasterij in-
ducitur ut ille habeat ac si nuptias cō-
traxisset vel si liberos pcreasset. Et fm
hunc intellectū posset dici hoc statutum
esse contra libertatem ecclesiasticā cum sic
contra pñlegiū indultū monasterijs per
imperatorem. Secundus casus distinctio/
nis est qñ statutū iñcit vinculū post cle-
ricatū vel monachātū. et iste casus pñt sub
diuisiō in duos pñtus est qñ tendit in
ipso pñdiciū. 2. qñ in fauore. primo
casu statutū nō extendit ad clericos vñ
si factus clericus. 2. genit. succedat in he-
reditate non ligaret clericus fm Jo. an
in regula sine culpa de re. iur. li. vi. Item
si haberet consuetudo qd pñmogenitus
legitimat. succederet qd si adus legitū-
mationis fieret iam effectus clericus nō pñ-
caret 2. genito. non enī debet legitima-
tio retrahi cū pñdiciū clericus de rescrip-
si pro te li. vi. Et hoc casu indubie pro/
cedunt iura que dicunt qd statuta non
ligant clericos e. que in ecclesiarum et
hic et xvi. dis. bene quidem de re. eccle. si

alle. c. fi. de re iur. cum causam ad hoc
quod nō. **Ep.** in. l. h. que sit lon. consue.
sunt enī superiores et non subditi iuris
dictioni et consequenter nec p̄tati statuendi
ex vi. dis. deniq; pro hoc quod nō. bar. in
aut. Item nulla cōitas. et archi. in. c. i. d.
immu. eccle. li. vi. ubi dicunt qd si ius col
leāndi p̄uenit rem in ecclesiam trāsa/
tam. illā afficit pro ut illa tranſit ad ec
clesiam. secus si successit quia tunc non
extenditur ad bona iam aduſita. per
hoc dicit lopus sua cōclusionē vñ. qd sta
tura inhabilitantia quem ad successio
nem si preueniunt monachatum vel cle
ricatum ligant. secus si post **Jo.** sta
tura. que excludunt feminas a successi
ōe vsq; ad certū gradū agnatorū. si fo
rent monachate. eis nō p̄iudicārēt. et sic
in fado p̄sulerūt do. an. et do. pe. secus
si eas p̄uenirent ante monachatu. qd
intelligo modo p̄iudicatio qd nullam men
tionē faciunt de ingressu sed simplicitē
excludunt feminas a successiōe vsq; ad
certum gradum. p̄iudicia sunt vera inq;
tum statutu. iñciens vinculu. ante cle
ricatum vel p̄ori clerico p̄uilegiū sic
rationabile. et non nutriat peccatū als
non seruare. nec p̄ clerico nec p̄tra cle
ricum nec si ante clericatū nec si post in
ieciſſet vinculum. unde determinat **Jo.**
an. in. c. fi. de excep. li. vi. qd laicus fadus
clericus. non possit se tueri exceptione
prescriptiōis. quia non potest compelli
debitor ad soluentum debitū certo tē
pore lapso. quo debitum non sit petitiū
quia talis p̄scriptio ut malefidel non
debet iuuare clericū in foro ecclesiasti
co de p̄scrip. c. fi. quāmo nec. valebit i
foro seculari p̄ dē. c. fi. **Jo.** an. ibi. qd
videtur contra bar. in. l. sequit. qd si via
ff. de vsuca. et. l. fi. ff. quēadmo. ser. amē
ubi videtur velle tale statutum valere
et pro hoc vidē bar. facit qd nō. doc. in
c. cura de iure patro. et **Inno.** in. c. quia
pleriq; d̄ imu. eccle. Sed pro concordia
haz opinionum r̄islinxi in p̄alle. c. qd
clericis. qd aut debitō tenebatur offer
re debitum creditori et tunc quia fuit i
culpa. p̄scriptio ip̄m non iuuabit ar. c.
fi. de p̄scrip. Aut debitō non teneba
tur sed potius creditor tenebatur ire ad
domum debitoris ut quia erant diuersi
fori et tunc p̄cedit opinio bar. qm in p̄

casu in nulla culpa reperitur debitor h
totaliter p̄scriptio fuit inducā et sola
negligentia non petentis Et an et quā
do teneatur debitor ire ad domum cre
ditori. vel econtra vide bonum tex. iun
da glo. in. l. Item illa. ff. de cōst. p. et qd
nō. glo. in. c. significasti de pigno. Bar.
tamen in. l. om̄s populi. ff. de iusti. et iu.
tenet statutū non valere. Sed casus
sub distindōis est qm statutū iniecit vi
res post clericatū. h porrigit cōmodum
et fauorem. et tūc dicit lopus p̄alle. alle/
gatione qd exten dicitur ad clericos. quā
quā ei statuta specialiter de clericis lo
quentia et rebus ecclesiasticis non p̄fi
ciant eis nec valeant nisi ab ecclesia ap
p̄bent. l. dis. lege et nō. de no. op. nun. c. i.
et in. c. fi. de solu. pro ut tamē statutum
in genere loquitur porrigens aliqd cō
modū illud extendit ad clericos. dū tū
nō statuat p̄cipiēdo vel vetando vñ p/
hibendo vel i agēdis p̄ eos formā dā/
do. l. i. c. de eman. libe. ad hoc de fo. ope
vileā. ubi p̄uilegiū anglid. cessū exten
ditur ad clericos et sic p̄t etia intelligi p̄
alle. c. cū venissent et sic latissime cōsulu
it **Jo.** de lig. in qdā q̄stione tāgēte lapū
abbatē de sed minate. p̄ qd cluſit qd sta
tutum excludens feminas a successiōe
supstite aliq agnato. vsq; ad certū gra
dū si extet clericus vel monachus intra illū
gradū. seie excludant. qd p̄siliū ponit
lopus p̄alle. p̄silio vij. et sequitur do. an
in. c. qd clericis. **Jo.** bal. in. l. cūdos po
pulos. c. de sū. tri. ubi dicit qd statutu
generale laicorū includit clericos i inclu
sione fauorabili. vñ si statutū dicit qd si
lia nō succedit supstite masculo. iduſit
in isto b̄nficio clericus monachus. av h
p̄alle. c. vileā et r. dis. si i adiutoriu. **Je**
si clericus h instrumentū guarentiſie cō
tra me. p̄t vñ b̄nficio statuti circa para
tā executiōez sic enī h adidē cūilem
et que est de iure ciuili ita hz officiū iu
dicis qd qd sit de iure ciuili muniti iure
poli. do. pe. i p̄alle. r̄peti. videt tenere op
positum p̄ hoc. c. ubi patet qd statutū lai
corū et. fauorabile ecclesijs et ecclesiasti
cis p̄sōis nō valet nisi approbatū p̄ ec
clesiā **Et** p̄ dē in placet. ad h autē. c.
r̄ideo qd inq̄tum dicit non valere tale
statutum intelligitur inquantum spe
cifice disponit de ecclesijs seu clericis

tunc enim non valet nec attenditur su-
perioritas in statuendo et hoc a pre vo-
luntate in secunda ratione ibi a quibus si ad
motu. fateor tamen quod prima ratio posita
hic in principio quod statutum loquitur ge-
neraliter prout disponebat hic statutum
sed procedit quando statutum non infert co-
modum simpliciter vel quando loquitur
prociendo vetando vel prohibendo quibus
casibus non comprehendit clericos. quod vide-
rentur habere potestatem in clericos vel
ecclesias et voluit textus ibi tributa sacra-
tas etc. Secus ergo si simpliciter infere
omnium. Et ex hoc colligitur diversitas
inter statutum principis quod potest se ha-
bere ad omnium et incommodum. tenet et
respectu clericorum. Secus in statuto infe-
rioris ut hic. nam statutum hoc potest
redundare etiam in favorem ecclesiarum
ut si ecclesia litigante alienatio rei liti-
giosa fuisset facta in laicum et tamen non
extenditur ad clericos vel ad ecclesias
quod est a pre contra bar. in pale. l. i. cum
populos. Item puto quod etiam si statutum
laicorum disponeret specificiter de ecclesiis
vel clericis ex quo tamen non procedendo
vel vetando prohibendo vel certam for-
mam in agendis per eos dando quod valet
statutum quia potius censetur privilegium
quam statutum ex quo simpliciter por-
rigit commodum unde potius assumit na-
turam privilegii quam statuti. ad hoc glo. in
de. de cetero in phemio cle. et ibi per pau.
Quid enim si statutum videtur quod cleri-
cus succedat patri in totum relicta legiti-
ma alijs filiis vel quod ecclesia vel hospi-
tale habeat certam partem bonorum de-
fundati. Quis enim diceret tale statutum
et confirmata non valere. nec obstat iste
textus. quia loquitur quod disponit vetando vel
prociendo vel certam formam in agendis
per eos dando ut erat statutum basilien-
se. quod vetabat alienationem rerum ecclesiasticarum
et. ut patet in. c. bene quidam xvi. dis.
unde sumptus sunt finis capituli. Et
circa istos duos casus dubitatur de his
questionibus. per statutum mulier phi-
betur testari vel se obligare sine consen-
su propinquorum. nunquid poterit testari
vel bona sua offerre sine tale solennitate.
Et dicendum quod sic siue offerat se et sua ta-
tum. nam pia causa est privilegiata et con-
tra privilegium quod respicit ipsum deum.

non potest statutum disponere et hoc se-
quitur bar. in. l. pale. cum duos populos fac-
t. relatum et. c. cum esses de testa. et. l. i. c.
de sacro sanc. eccle. siue enim mulier se et
sua offerat siue sua tantum. est ad spua-
lis super quo statutum non potest dispo-
nere. nam ista est donatio in qua ecclesie
sunt privilegiate ut in pale. l. i. unde non
valent statuta contra privilegium et hoc
etiam sentit bar. in. l. generali. c. de sa-
cro san. eccle. Secunda questio est statuto ca-
uetur quod testamenta non insinuata per
sex menses per heredem. non valent nisi
quod extendatur ad clericos bar. in au-
cassa. c. de sacro san. eccle. dicitur quod si cleri-
cus est heres non ligatur tali statuto. cum
in testamento cleri in quo laicus est et
statutus statutum locum habet. putatur
ergo propter delictum suum quia non fe-
cit insinuari sicut putaretur si non vindi-
caret necem defuncti cleri. l. in agnitione
cum similibus. ff. ad sellega. et. l. i. c. de
his quibus ut indig. hec ratio plus
placet quam illa quam ponit bar. in. l.
cum duos populos qui dicit talia statu-
ta super insinuatione testamentorum exten-
di ad clericos non relinquentes in pia
causa quod hunc adum non habent ex pri-
vilegio sed eis operit ut de iure cum tan-
quam cuilibet alteri homini. Dico et non hac
ratione extendi ad clericos testantes quod
licet testent tanquam alij homines. cum cleri-
ci et ipsorum adus non subijciuntur statutis
laicorum ut h. et quod non. i. c. cum esses de testa
Statutum tamen valet in tali testamento quod
effectum operit heredem et ipsum punire de
delicto suo. et ex hoc puto quod si clericus
est institutus per clericum. quod non habet locum sta-
tutum quod non potest discernere nec testatorem
nec heredem. Terti' casus distinctioni est
quod statutum fuit editum post clericatum vel
ante. ius tamen agendi seu obligatio oritur
ex facto cleri vel quod factum cum eo. ut ex
contractu vel quasi. et tunc bar. in. l. cum
populos. c. de su. tri. dicit ut super dicitur
notabiliter quod ex quo lex seu statutum non lo-
quitur specialiter de clerico sed generaliter vi-
sunt super contractibus vel delictis vel qui contra-
dictibus vel alijs actibus vel super litibus
ordinandis vel decidendis. ex quo tale sta-
tutum non nutrit preter nec disponit specifi-
ce. de clerico nec derogat privilegium eccle-
siasticis nec est irrationabile. quod ligat cle-

ricos. et fm illud iudicantur est clericus
sive agatur in foro civili sive in foro ec
clesiastico alle. de re iudi. cum causa 7 d
reli. in inte. constitut. 7. c. ij. de eo qd me
in pos. ca. rei ser. p. que dicit qd valent sta
tuta vt instrumentuz guarantie hnt
executionem pntam opra clericum 7 pro
clerico 7 in foro ecclesiastico 7 in foro ci
uili. ad quod alle. vidum hosti. in suma
de consuetu. 5. ad veritatem d. sed pone
dicat etiam si statuta que volunt testame
tum infirmari. extendi ad clericos testa
tes. inqum non relinquunt in pia caz
et dicit hoc debere seruari in quocunq
foro causa agitur et hoc dicit. reiecta di
stinctione hosti. in summa de testa. 5. q. lii
d. verum qui dicit statuta debere serua
ri prout agitur coram seculari. non pnt
agitur coram ecclesiastico Item quod
hosti. vt distinguatur quo foro agatur
vult Jo. an. in additione p. d. a. 7 d. o.
an. in palle. c. quod clericis. nam fm cu
contrahentes vel aduz agentes vel qd
contrahentes cum clerico. vel clerici cu
alijs otrapentes. tacite vident osentire
legibus fori in quo causa agitur et
7 osentire pnt et statuta sub hciuntur
ex dispositioe legis canonice que p foro
clericum sub mittit legib. ex osequentia
necessarie regule. qz ex quo ibi agit fm
illas leges iudicantur est. ideo fm cu
instrumentu guarantie habebit execu
tionem contra clericum in foro seculari
7 opra laicum. sed in foro ecclesiastico si
habet se executione contra clericum qz
sic videt laicus consensisse cum clerico
contrahendo Item putat in testameto
clerici inqum causa discutit in foro ec
clesiastico iudicabitur secunduz ius ca
nonicum inqum in foro seculari cau
sa tractabitur fm iura secularia Ideo
si ecclesia instituta a clerico agat cotra
ecclesiam pro legatis valebit testamen
tum sine infirmatione. si instituto laico a
clerico. legatarij agat opra laicu. vel pe
tat heres hereditate a laico. no valebit
testamentu no infirmatu. sic ei fm cu vi
detur osensisse clericus testando vt ei
testamentu subiciatur legib. fori. vbi
causa agitur est. Et si dicat quomodo
statuta laicor ligant adus clericorum
Respondet qd non ligant adus clero
rum quos faciunt vt clerici. sed vt alij

homines vt etia dicit bar. hec ratio si
non placet per ea que supra dixi vel fm
ca. non ligant adus clericor imediate
sed ex legis dispositione scz canonice q
adum in executione subiciendo foro se
culari sub hciit eum 7 legibus fori. ex ta
cito etiam osensu adum agentis Ideo
putat in testamento laici vt inqum h
executionem et agatur in foro ecclesia
stico. qd subiciatur legibus ecclesiastici.
Ideo putat qd si laicus institutus in ec
clesia decedat legatarius ex testameto
cum duob. testibus 7 si infirmatione
poterit petere legata. maxie quia testa
mentum non potest quo ad aliquod va
lere. quo ad aliquod non. nec auditur
ecclesia. hanc allegans incostantiam qd
testamentum valeat inqum est institu
ta et inqum non est legata data sunt
et quia tale legatum venit petendum
in foro ecclesiastico qd putat vera inqu
tum testamentum submittitur ex toto
legi ecclesiastice quia pncipalis institu
tio est in piam causam in qua instituta
est ecclesia vt dixi Si autem totale testa
mentum subiceretur legi seculari tunc
quaq. legatarij habeant petere legata
contra clericum in foro ecclesiastico. te
stamentum illud non iudicaretur secu
dum ius canonicum quo ad legata ne
diuerso iure censetur. Item fm cum si
sola executio prout non in piam causam
est legatum deuolueretur ad ecclesiam
ex testamento laici. quia fieret executio
legatoz secundum solennitatez iuris se
cularis 7 non ecclesiastici. ad hoc quod
le. 7 no. in cle. quia regulares de sup. ne
gli. pla. 7 quod supra dixi. hec omnia pu
tat verum inqum forus est regularis
sed si aliquo accidenti ex postfado dare
tur forus seu accumuletur n. ex origina
li natura contractus vel adionis geste
vt quia laico agente in foro ecclesiasti
co ibidem reconueniretur. vel clerico a
gente in foro seculari ibidem reconue
tur. tunc credit causam iudicandam et
decidendam fm legem naturalis fori 7
non accidentalis ad hoc. l. qui habet
ff. de tute. naturalis causa. causam ab
sorbet accidentale vt ibi. Et ideo si ex pa
cto nudo reconueniretur laicus coram
ecclesiastico. no habz executionem sicut
nec i foro civil 7 sic de singul. Et si clericus

recoueniret corā seculari Item forus
 vt legibus ecclesiasticis iudicaret. nec
 obstat qd nō. archi. ij. q. vi. non ita. quia
 in adib⁹ appellāti ab interlocutoria sa/
 tenduz est qd attendit forus loci iudic.
 qz illa non pcedunt decisoria s⁹ ordina/
 toria ad litem seu pparatoria 7 sic dicit
 intelligentiū qd dicit Jo. i. c. deniq⁹ xvi.
 vis. in glo. fi. hec sunt vicia formalia vo/
 an. que ex toto nō placent vt statim sibi
 ciam. dicit tamen in alio loco in palle. c.
 qd clericis. hoc pcedere in re patrimoni/
 ali clerici vel cum agatur de eius obli/
 gatione si vero de re eccle. et tūc etiā in
 q̄tum tradatur in foro seculari de mī/
 nanda est fm ius canonicū vt dicit eē
 doc. in. c. i. s. e. vbi dicitur esse casū secun/
 dum vnum intellectū ad idēz aut. cler/
 cos 7 ibi per Cy. de epis. 7 cle. s. vbi dicitur
 limitat hosti. quando agitur reali 7 sic
 de re incorporata ecclesie. sed si agitur per/
 sonali vt quia peteret legatum vel he/
 reditas 7 tunc debet secundum leges iu/
 dicari hoc ponit in summa e. ti. s. i. s. qd
 si clericus. vo. an. putat qd etiā hoc casus
 in q̄tum statutum discrepat a lege cō/
 7 naturali qd in casibus ad pias causas
 dispositis iudicanda esset ecclesia secun/
 dum ius canonicum alle. p. casu de tes/
 sta. cum esses 7. c. relatu⁹ per que putat
 qd statuta loquentia de insinuationibus
 als relata annullant vel que requirunt
 in testamentis solennitates positas qd ta/
 lib⁹ legib⁹ vel statutis nō est ecclesia iu/
 dicanda quo ad res quas petit ad h. c.
 bene quidem xvi. vis. 7. c. fi. de re. eccle/
 non alit. cum simi. quod etiā tenet bal.
 vt supra dixi. Item quod supra tenet i
 ostra dū in q̄tuz pōt cadere in piā causā
 In ostra dū vero cū ecclesia in quibus
 nulla esset liberalitas ex pte laici. qd hoc
 facere diceret ob aiām 7 piām causam
 Item dicit quod supra qd agitur de re
 patrimoniali clerici seu eius obligatio/
 ne. hec simpliciter non placent maxime
 in q̄tum isti innuunt in otrahentib⁹ vel
 quasi vt iudicetur secundū legē fori vbi
 causa ventilatur. pmo enī ex hoc vō se/
 quitur maximū absurdū. qz idēz cōtra/
 d⁹ in vno loco seu foro valebit 7 i alio
 non. finge enī statuto cauēri qd nisi em/
 ptor apprehenderit possessionē rei empte
 infra annum sit ostra dū nullus seu p̄su

matur simulatus. nam fm theoricā pre/
 viciam si laicus agit ostra clericū lapso
 anno ad p̄cium in foro ecclesiastico. nō
 poterit allegari illud statutū. 7 sic ostra
 dū ibi iudicabitur validus. Si vero
 clericus p̄us agit ostra laicum in foro
 seculari ad traditionem rei. poterit illud
 statutū allegari 7 ibi non tenebit ostra/
 dū. 7 sic claudicabit cōtra. l. si cū dies
 s. penul. et quod ibi notatur. ff. de arbi/
 E. de rescin. ven. l. i. Item iudex habet
 iudicare secundum consuetudinē litigan/
 tium et eorum statuta et non secundū
 sua vt nō. xij. vi. illud 7 per Innoc. sup
 Rubrica de consue. 7 Cy. in. l. ij. E. de o/
 situ. pecu. facit. c. iij. de eo qui mī. i. pos.
 nec apparet ratio concludens. quare in/
 ter clericū 7 laicum debeat iudex po/
 tius iudicare secundum consuetudinē
 7 iura laici. quā secundū iura clerici. nec
 est verum qd conueniendo eum in foro
 seculari subiecerit adū statuti illius
 fori. quia hoc non proced⁹ in decisorijs
 sed tantū in ordinarijs vt nō. in palle. lo/
 cis vt supra dixi 7 notat Cal. in viciā
 disputatione Adiuuē enim seculares vt
 faciat sibi ius secundū ius commune
 7 non secundum ius municipale. quod
 non habet eum ligare Sicut enim veli/
 quendo non sortitur foruz in iudicio se/
 culari. sed episcopi. ita nec contrahēdo
 de foro compe. dilecti et capitulo postu/
 lasti Item non procedit viciā theorica
 ex alio. quid enim si statutum cōcernit
 solennitatem adus dicemus ne qd eccle/
 siasticus debeat iudicare sp̄eto illo sta/
 tuto. cum laicus pretermittendo solem/
 nitatem requisitam a lege sui superior.
 nihil egerit licet cōtraxerit cum ecclesia
 argu. in. l. cu⁹ lex. ff. de fideiussio. 7 quod
 notat fred. consilio xxvij. et infra dicam
 Item quid si statutum concernit perso/
 nam. dicemus ne comprehendere cleri/
 cum. licet agat in foro seculari. certe nō
 vt voluit apte Cal. in viciā disputatione
 vbi dicit qd si statutum laicorum non
 admittit probationem solutionis per/
 testes. clericus non artatur isti statuto
 licet agat in foro seculari quia non po/
 tuit statutum comprehendere personā
 ipsius clerici Ad idēz quod notat Cy.
 in. l. ij. prope finez. E. que sit lon. consue/
 do. meus vo. cardinalis varie in hoc ar

seculo locutus est. Et notissime super p. c. ff. de eo qui in p. c. asserens circa hoc p. misisse diligentem et maturam deliberationem. Sic breviter dixit. q. semper in de cisorijs tam in foro ecclesiastico quam seculari servabitur statutum seu diversitas illius contra quem introductus. p. c. exemplum si laicus petit rem a clerico in iudicio ecclesiastico. et ipse excipit q. p. c. p. c. sufficit p. c. p. c. x. vel xx. annorum sed non requiritur xl. q. tantum quadragesimaria currit contra ecclesiam de p. c. p. c. de quarta. et pro hoc quia clerici non ligantur statutis laicorum nec contra. Et hec regula non videtur mihi sufficiens. Quid enim si statutum concernit rem subleam laico dicemus ne quod non possit allegari contra clericum ad effectum concludendi contra eum in iudicio. Item quid si concernit solennitatem actus. et de statim sub iudicio. Item etiam exemplum potest calumniari quia p. c. p. c. x. vel xx. annorum est communis tam clericis quam laicis ut non. Jo. an. in regula qui agendum de re. iuris l. vi. in mercu. l. sed in favorem ecclesie est introductum ab utroque iure ut contra eam non currat p. c. p. c. x. annorum. et sic in hoc exemplo non reperitur disparitas iurium nisi forte intellexisset de clerico agente nomine ecclesie. Ego vero in hoc articulo transibo fere prout distinxit nuperrime in capitulo quod clericis de foro ope. in l. dura. quam noviter deo favente compono vnde dico q. ubi tunc etiam diverse iurisdictiones concurrunt in loco. non est dubium quod iudicabitur secundum leges loci contractus. ff. de iur. l. si sunt et p. c. p. c. in l. i. c. que sit lon. consue. et p. c. In no. super rubrica de consue. quia ratione contractus quis sortitur sibi forum. Sed dubium maximum est quanto clericus contraxit vel quasi cum laico. non enim potest dici q. clericus sortitur forum iudicis secularis laicus forum ecclesiasticum vnde insurgit dubitatio respectu statutorum. An ille contractus iudicabitur secundum legem civilem. an secundum legem canonicam. cum partes non subiciantur nisi foris suis. Sed hoc casu sic distinctio

que statutum seu consuetudo concernit solennitatem actus adhibendam tempore contractus et tunc siue sit statutum laici siue clerici non valebit contractus nisi illa solennitas fuerit observata. et hoc ideo quia non potuit subditus contrahere etiam cum non subdito spreta lege sui superioris. imo peccavit de maiest. et obediens. cap. m. ij. et ff. de le. ij. l. nemo potest et de testa. requisiti. et nulla contrahitur obligatio cum lex resistit videtur lege cum lex de fideiuss. et quod non tatur in capitulo cum contingat de iur. reuerendo et sic contractus non potuit ex una parte consistere cum debeat esse ultro citroque obligatorius. l. labeo. ff. de verborum significat. facit capitulum ad monet et. c. quod in dubijs de renunct. sicut in simili videmus q. in donatione exigitur insinuatio. si excedit certam quantitatem a lege taxatam. licet fiat donatio non subdito. si non est facta insinuatio valet ut l. scim. c. de donatio. Insistit enim potestatem donandi ex causa et iuxta hoc statutum iudicabitur inter clericum et laicum in utroque foro quia si contractus non valet non debet ex eo suscipi redditus ad hoc quod non. Cy. in l. ij. c. que sit lon. consue. debet enim iudex attendere ad statuta et consuetudines litigantium ut supra dixi. nec per hoc statutum laicorum ligantur clericos. cum disponat circa subditos suos ad bonum finem. vnde si clericus vult illud sibi obligare debet omnia servare sine quibus ille se obligare non potest pro hoc qd in simili non. ff. de in dicto consilio lxxvij. ubi dicit q. si statuto cautetur nobilem non posse recipere cessionem actionum contra populares. non valebit cessio facta nobili etiam per ecclesiam. quia statutum disponit in casu licito et inter subditos et non in fraudem nec animo restringendi libertatem ecclesiasticam. Et ex hoc infero q. laicus testando debet adhibere omnes solennitates legis siue alias testamentum non valebit quam instituerit clericum nisi hoc fecerit pro anima sua. quia in istis dispositionibus ad pias causas sufficit servare

solentates iurisdictionum. et ius canonis
cum preualet iuri civili ut in capitulo
cum esses. et c. relatum de testa. et supra
plene dixi Quodque statutum dicitur re
exemplum quod res dotalis non possit alie
nari. et tunc puto quod si clericus emat non
valet alienatio. quia venditor non po
terat vendere facit. c. ij. de ma. et obe. et
videtur. l. cum lex de fideiussor. nec ex hoc sta
tutum videtur ligare clericos sed tantum
subditum. et impedit obligationem oriri
ex contractu et super re sua potest quisque
statuere. l. in re mandata. C. man. de co
di. appo. c. verum et quod non. bar. in l. re
scripto. ff. de mune. et hon. Et secundum
hanc legem iudicabitur in utroque foro
quia si non valet contractus non debet
ex eo iudicari ut dixi in preteriti. articu
lo. et in his duobus casibus potest praedi
cari opus. bar. in l. cunctos populos. et in
dubie non videtur procedere opinio illo
rum doctorum alius sententiam. sed for
te non considerauerunt istos casus quod
arbitror quod aliter decidisset. Quodque statu
tum dicitur personas. ut quod aliquis
debeat facere post contractum praedictum
ut apprehendere possessionem rei empte
infra certum tempus vel probare per tot
testes. et tunc non ligabit clericus etiam in
foro seculari. Et idem dicam in laico
specu statu episcopalis. non enim potest extra
neos artare ad aliquod explicandum
sed subditum statuents bene apprehen
det. ubiqueque ligauerit. quod dico verum
quando aliquis est explicandum per sub
ditum extra iudicium ut in illo exemplo
quando debeo apprehendere possessionem
infra certum tempus a tempore contra
ctus. Secus videtur in iudicio ut in se
cundo exemplo ut quod probatio fiat per testes
vel quod simile. quia tunc non artatur
alienus iudex. secundum illam legem pro
cedere. ad hoc quod non. glo. in cle. dispen
sationem de iudi. et in regula possessor de
re. iur. li. vi. et cum hoc tempameto pos
sit procedere opinio domini. **¶** Ad pro
videndum faciunt non. per bar. in l. cunctos po
pulos. C. de su. trini. ubi dicit quod statutum
concernens personas non extenditur ad
forenses. etiam si habeant bona in loco
statui. etiam si statutum tangat illa bo
na. exemplum dicit statutum quod primo ge
nitius succedat. certe secundum eum non exte

ditur ad forenses licet ibidem bona ha
beant. secus si principaliter concerneret
bona ut si diceret statutum quod bona ve
ferantur ad primogenitum ad hoc facit
l. i. ff. de tuto. et cura. va. ab his et optie
facit questio disputata per dominum la
bertum de rationibus. quam recitat et se
quitur Jo. an. in additio. specu. in ritu.
de emp. et vendi. ff. ultimo in ij. questio
In istis terminis. statuto mutinensi ca
uetur quod si aliqua res mobilis vel imo
bilis possessa ab aliquo euincatur ab
ipso. quod non teneatur possessor illam rez
restituere nisi prius restituto sibi precio
quo ostenderit se emisse. nunc bononien
sis litigat mutine contra mutinensem et ob
tinuit sententiam pro se Queritur nunc
quid bononienis vigore statuti mutinensis
teneatur precium restituere. determina
uit dictus doctor. quod non. et hoc quia illud
statutum non porrigit vires suas ad
extraneos licet ibi litigantes ita et for
tius dicam in clerico cum sit et intelliga
tur extraneus respectu statuents Et si
infero ad notabilem et quotidianam que
stionem communiter ubi sunt iudei vs
surarii vel christiani exercentes damna
bile fenus ex permissione et conuentione fa
cta cum domino civitatis. viget statutum
seu provisio vel conventio inter eos fa
cta ut non teneatur usurarius restituere
re pignus ei qui probavit dominium rei
pignorate nisi prius restituto debito pro
quo fuit res pignozata. accidit quod res
clerici vel laici extranei sunt pignozata
domino infido. Queritur nunquid tene
atur restituere debitum ante restitutio
nem. et per predicta videtur dicendum
quod non quia illud statutum non potuit
fieri in prejudicium non subditorum ma
xime clericorum. nec potest dici quod statu
tum concernit rem quia si res erat cle
rici non subiecitur iurisdictioni laicorum
in. c. si. de vi. et ho. cle. et in. c. i. de immu
ecce. li. vi. si laici extranei adhuc idem cum
fuerit res velata ad locum furtive et o
tra voluntatem domini. et sic non potest
dici de iurisdictione statuents. sicut vi
dimus de re mobili que non est permā
sura in loco ut non. in. c. si. de foro compe
facit. l. heres absens. ff. de iudi. Quan
doque statutum dat modum decidendi
causam et tunc si praefingit legem iudici

exemplum q̄ iudex in iudicando tenetur
 sequi libros mercatorum. et tunc in
 iudicio seculari facit fidem in preiudici-
 um subditi seu in preiudicium clerici
 non quia non potest porrigere effectum
 suum ad non suppositum iurisdictionis
 statuentis. et pro hoc notabiliter facit
 tex. in c. quod clericis de foro compe. in
 intelligendo generaliter et non localiter
 p̄missus licet ibi aliud senserit glo. dicit
 enim ibi tex. causas clericorum deciden-
 das secundum ius canonicum etiam si
 clerici agant contra laicos et sic etiam
 si in foro civili ventiletur questio. quia
 non debet allegari contra si subditum. fa-
 reor tamen q̄ si non clericus vult reci-
 pere librum pro se vigore statuti teneat
 recipere et contra se. ar. c. cum olim de
 censu. et in regula ex eo de re. iuris li. vi.
 sed in foro ecclesiastico iudex non tene-
 tur sequi illud statutum etiam contra
 laicum ibidem litigantem. quia non po-
 test statutum prefigere legem iudici
 non subiecto et hoc casu opinio Bar. non
 p̄cedit. ¶ Si vero statutum non prefin-
 git legem iudici sed loquitur generali-
 ter ut q̄ fides adhibeatur libris merca-
 torum. tunc puto quod in utroque fo-
 ro habebitur ratio statuti contra laicum
 subiectum quia lex ipsi potest ubicunq̄
 allegari contra eum sed contra clericum
 non ex quo non est subiectus sed si reci-
 pit pro se debet recipere contra se Et q̄
 hoc dixi glo. non bene videre in. l. ij. c. d.
 consti. p̄ced. que dicit q̄ si homines ali-
 cuius professionis habent aliquod sta-
 tutum devians a iure communi fm illud
 iudicabitur si agant coram ipsorum
 iudice quem habere possunt secundum
 dispositionem. l. fi. c. de iurisdic. om. iudi-
 et nō. Innocen. in capitulo euz ab eccle-
 siarum de offi. ordi. secus si agant coram
 alio puta coram potestate ciuitatis. qz
 ille habet iudicare secundum ius com-
 mune et non secundum ius priuatum ip-
 sorum. nam certe glo. illa male dicit. qz ius
 iudex habet iudicare fm leges et statuta
 litigantium. et non secundum propria
 pro hoc capitulum ex literis. j. e. et ca-
 pitulum cum. M. ferrariensis eo. titulo
 et capitulum constitutis de rescrip. et ca-
 pitulum dilecto de preben. Optime facit
 textus in capitulo euz omnes supra e.

eius. ubi videtur casus contra illam gl.
 facit. l. die sabbato. c. de iude. ubi prin-
 ceps in iudicando habet respectum ad
 consuetudinem et statuta litigantium
 ut in dicto capitulo ij. de eo qui mix. in
 pos. Et sic reperi postmodum illam glo
 reprobari per Ty. in dicta. l. ij. dicentem
 q̄ inter homines eiusdem professionis
 valet statutum etiam coram communi
 iudice totius ciuitatis. quia concernit
 decisoria ar. ff. d. eiusd. l. si fundus. sed
 inter alias personas non valeret. quia
 est ius priuatum ipsorum de vniuersita-
 te. et forte per hanc rationem vltimam
 possent satis eque limitari omnia per
 me superi⁹ recitata ut quando questio
 est inter clericum et laicum eo casu quo
 statutum non valet contra clericum. nō
 valeat et in eius fauorem. cum statu-
 tum fuerit editum ut esset lex communis
 ipsius subditis litigantibus. non autem
 ut non suppositus iurisdictioni possit eo
 uti in suum fauorem contra subditum
 et non in eius preiudicium. quia hoc nū-
 quam fuit de mente statuentis euz lex
 debeat esse communis iij. dis. erit autē
 lex nisi lex esset mere priuilegiaria per
 ea que superius dixi ad predicta facit
 quod nō. Innocen. in capitulo fi. de lite
 pend. in adu. et in c. que in ecclesiis
 d. e. et quod le. et nō. in. l. cunctos popu-
 los. c. de sum. trini.

Prima conclusio

Lex principis secularis specificiter disponēs
 sup spiritualibus seu ecclesiasticis etiā
 in fauorem non tenet quāquā canonis
 non contradicit.

Secunda conclusio.

Lex civilis peccati nutritiva licet super
 suis subditis disponat in nullo foro est
 seruanda.

Tertia conclusio.

Si lex principis secularis generaliter dis-
 ponit ex qua non resultat peccatū nec
 canonis contradiçio. seruari debet i vero
 q̄ foro etiā penam clericis et ecclesiis
 infert dummodo simpliciter et absolute
 inferat onus et preiudicium. Ex qua i-
 fertur illud correlarium.

Conclusio quarta Et p̄mū correlarium

Lex generaliter disponēs sup reb⁹ tēpali-
 b⁹ devians a dispositione canonica. seruanda
 ē vntaxat i foro suo. nisi disponat sup

consequētijs et accessorijs ad matrimo-
niū. vel ad aliquod aliud spectās ad fo-
rum ecclesiasticū nisi sub sit ratio hone-
stissima in statuendo. Ex qua 2^m corre-
lariū. **Secūdu correlariū**

¶ De mulier trāiens ad scda vota in-
fra ānū lūctus vel postea euitat dñe
penā ex solo trāitu impositā etiā si con-
cernat filioz fauorē. **Conclusio 4^a**
Pena iposita p. l. ciuilez p quē itimida-
tur actus spūalis nō tenet. etiā si tollit
lucp als p ipam. l. collatum. Ex qua
tertiū correlariū.

¶ **Tertium correlariū**
De rapta nuprime strahit cum rapto-
re. et tutor cum pupilla et redor prouis-
cie cum prouintiali etc.

¶ **Conclusio sexta.**
Si lex disponat circa accidentalia ad
adū spūalez. nec strahit canonē va-
let in vtroq foro. si autē strahit que
libet. l. seruabit in foro suo.

¶ **Conclusio septima.**
Si circa eundem adū spūalem. l. et. ca-
non psumunt straria standuz est cano-
ni. ex qua inferitur correlariū qrtum.

¶ **Quartum correlariū**
De ex cohabitatiō maris et femine alio
non apparente psumit fornicatiō et nō
matrimoniu. et q epo licet cohabitare
cum femina non suspēda.

¶ **Octaua conclusio**
In materia peccati seruandū est canon
etiā in foro ciuili et ad eius obseruatiā
potest secular. iudex p ecclesiam cōpellā

¶ **Nona conclusio.**
Clerico litigante in foro ecclesiastico
fuanda sunt statuta ordinarij ipi fori
et idē in laico litigante i foro ecclesiasti-
co. Ex qua sequitur correlariū quintuz

¶ **Quintum correlariū.**
De cleric litigans in foro seculari non
poterit appellare nisi vbi et ad quē iura
ciuilia pmittūt appellari. et cā ibi recipi-
et pemptionē instātie Idē i laico litigā-
te in foro ecclesiastico vt in istis et simili-
bus teneat ad obseruatiā canonis.

¶ **Decima conclusio**
Statuta secularia inferiori. a pncipe. li-
cet generaliter disponant et canonē non
strahant. ad clericos et ad ecclesias nō
extendūt. fori si de eis specificē loquū-
tur. ¶ **Indecima conclusio.**

Statuta laicor strahentia iuri clerico-
rū et ecclesiar vel p quod clerici reddū-
tur timidozes non valet. etiā si sic iur.
vidiōis ptatis vel alteri subtradiūz
Ex quo inferit sextum correlariū

¶ **Sextum correlariū.**
Ptatem debere ius clerico offenso red-
dere licet als declinauerit iurisdictiōez
suā. nō obstat statuto viciā vt tali ca-
su ptas nullā iurisdictiōem habeat.

¶ **Septimū correlariū.**
Nō valet statutū laicor pmittens con-
ducoribus renūtiare conduciōem p fu-
turo tempore siue sine clericorū siue la-
icor. et hoc quaten tangit clericos.

¶ **Duodecima conclusio.**
Non valet statutū p qd volētes ire ad
molendinū clericor vel laborare eorūz
terras. aliqd in cōi soluere teneantur.

¶ **13^a conclusio**
Valet statutū laicor p quod cōcedit
alicui citra epz. potestas exigendi et de-
scribendi legata ad pias causas.

¶ **14^a conclusio.**
Non valz statutū laicor disponēs vt i-
grediens religiōē non succedat.
Si testator reliq filie mille si nupit. si
at religiōē intrauerit centū debet filia
omni casu habere mille.

¶ **Quinta decima**
Statutū laicor pphendit clericos si in-
iecit vinculū ante clericatū dūmodo
sit rationabile.

¶ **16^a conclusio**
Laicor statutū porrigēs mez fauorēz
extēdit ad clericos. si nō iprobriose pce-
dit. Ex qua nonū correlariū
De stare statuto vt supsite agnato. seie
a successiōe excludat clericus agnatus
in successiōe pferitur feminis

¶ **17^a conclusio.**
Pōt qz testari vel donare eccle. licet for-
ma statuti reqrent. in hmoi certam so-
lēnitatē si fuerit fuata. ¶ **18^a conclusio**
Cleric institut heres. nō ligat statuto
laicor. q cauet vt testamēta nō infirma-
ta infra sex menses nō valeāt. secus in
laico etiā a clerico instituto.

¶ **Decima nona conclusio.**
Cōtra dū vel qz init inter clericū et laicū
nō subieit statutū seculariū loci nisi
oservat solēnitatē ad vel ipaz rem an-
trāstatiōez dñij. ¶ **20ª conclusio**

Non pōt clericus vel status laicorum
ad fauorem suum ⁊ preiudiciū laicorū
nisi obseruat pparatoria vel sit statutum
mere priuilegiatiū.

Repetitio vñs Nicolai abbatis fien
li alias vñs panormitani nūcupati sup
capitulo.

I quis contra clericum de

foro ope. huius. c. de foro o
pe. situato duplex materia onedi potest
vna intrinseca ⁊ alia extrinseca ⁊ utraq;
difficil. pma scilicet intrinseca circa tria
dubia pncipaliē. scilicet pmo quo ad mo/
dum ⁊ effectum recusationis pponēde tā
contra ordinariū q̄ contra delegatū. 2° er
ga appellationem a recusati delegato i
terponendam. 3° circa executionem sen
tentie late a delegato inferiori. a pncipe
et hec duo vltima dubia attingunt hic
p glo. ⁊ voc. sed sup pmo trāseunt mul
tū lente Ego vero late infra. explicare
conabor. Materia extrinseca tendit ad
declaratiōem pncipij huius. c. ⁊ psequen
ter aliorū multorū iurium. cum tex. hic
generaliter ⁊ absolute dicat. clericum
coram suo epō conueniendū. tamē in
multis casibus tam in ciuili q̄ in crimi
nali corā alio oueniri p̄t. vt ex inferius
dicendis patebit. et hanc materiā doc.
nō psequit hic nec alibi in vno ⁊ eodē
loco enucleat sed in diuersis locis spar
sa. maximā difficultatē ingerit. vt in hīs
dicis tex. supra in p̄hemio. Sed deo fa
uente in hoc. c. ubi bene capit maxie ha
bito respectu ad titulum plene inferam
tangendo etiā materiā monachorum
corā quo scilicet sint oueniendi siue aga
tur ciuilit̄ siue criminalit̄. ⁊ p̄sum
contra eos fiendum inquisitionis via.
Aliquid etiā attingam de p̄tate pla
torū inferiorū ⁊ de loco in quo ius red
dere debent. Et breuitatis causa. omis
sa rubrice p̄tinatione alijsq; p̄fatiōib;
⁊ additiōib; ad tex. que menti sp̄tidiū
generare. ⁊ pncipalem materiā discutit̄
vā ipedire solēt. descēdo ad .c. examina
tiōem. Et hoc. c. cōiter sūmari solet. Co

rā epō suo oueniendū est clericū qui si re
cusat dabit delegatū p̄tib; nō suspensū
Ego 4° sūmo aliter p̄siderata mēte ca
pituli Et pmo sic. epus si recusatiōi cō
tra eū p̄posita ad arbitros venire non
vult. p̄t etiā p̄tū nō rēq̄sito p̄sensu cau
sam pncipalem alicui nō suspensō om̄it
tere. cui? Inīam executioni mādabit. vñ
aliter fm aliū intellectū Epus vt su
spensus recusatus de cui? suspitiōe no
torie p̄stat. p̄t dare delegatū p̄tibus si
suspensū. cui? Inīam poterit p se execu
tioni mandare hoc dicit. p̄t dupliciter
diuidi secundū varios intellectus. nā
pmo p̄tūz reo. 2° ibi aut p̄t et adōz
⁊ hoc dupliciter. pmo circa delegatiōez
2° circa executiōem. ibi a quibus. nunc
ad collectiōem notabiliū condescēdens
pmo nō illā regulā vulgarē. q̄ adōz seq
vz forū rei in. c. cūz sit generale ⁊. c. si cle
ricus ⁊ in discordantijs ibi ē allega. i. e.
hāc regulā limito. q̄n de aliq̄ re pncipa
liter p̄tendit Secus si agatur sup exce
ptione vt q̄ reus originari? aīq; oue
niat. vult sup exceptiōe agere. qd aliq̄
p̄t. l. si p̄tendat. ff. de fideiussor. fac. c. i. de
iurēiurā. Hēni casu. agentū est corā iu
dice corā q̄ ageret si ip̄e reus oueniret
quia attendi debet cāe naturalis origo
nō qd adualiter p̄tingit Tā enī natus
lis vincit accidentalē. l. qui habebat. ff.
de iure. nā glo. iūndo tex in p̄alle. l. si p̄
tendat sentit q̄ licet fideiussor habeat
exceptiōem vt nō oueniat in totūz h̄ ve
fiat diuisio inter alios fideiussores ⁊ q̄
libet teneat. p sua p̄te si sunt soluendo
l. inter fideiussores. ff. de fideiussor. ⁊ in
stitu. c. ti. si plures nō. in. c. h. e. ti. Tā
vn? ex fideiussorib; si vult p̄t aīq; oue
niatur ip̄lorare officiū iudicis. vt fiat
illa diuisio. et pro reliqua p̄te ip̄onitur
silenciū creditori Ad idē allego aliam
gl. nōbīlē ⁊ magis clarā in. l. aurelius
centū. ff. de libe. le. q̄ apte sentit q̄ tu
tus exceptiōe. p̄t agere aīq; oueniat i
plorādo officiū iudicis. vt silenciūz ip̄o
natur adōz. hē in negatoria q̄ dat pos
sessori vt. l. si forte. ff. si serui. ven. et nō. i.
c. examinata de iudi ⁊ c. cum ecclesia su
trina de cau. pos. ⁊ p̄prie. et hoc puto p
cedere quando molestatur de facto vel
verisimiliter timet molestari ar. in l. dif
famari. C. d. in ge. maū. ⁊ capl; p̄q̄rente